

Rikollisuuteen vaikuttavat tekijät ja nuorisorikollisuus

lida Valajärvi

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Rikollisuuteen vaikuttavat tekijät ja nuorisorikollisuus

Iida Valajärvi
Liiketalous
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2022

Iida Valajärvi

Rikollisuuteen vaikuttavat tekijät ja nuorisorikollisuus

Vuosi

2022

Sivumäärä

38

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia rikollisuuteen vaikuttavia tekijöitä silmällä pitäen nuorisorikollisuutta. Tietoperustassa käsiteltiin kriminologian teorioita rikollisuudesta, käsitteitä sekä nuorisorikollisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Lähteinä käytettiin lainsäädäntöä, oikeuskirjallisuutta sekä nuorisorikollisuuteen liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä.

Opinnäytetyössä on oikeuspoliittinen näkökulma ja lähestymistapa on kriminologinen. Kriminologia on tieteenala, joka tutkii rikollisuuden syitä. Kriminologian teorioita rikollisuuden syistä ovat itsekontrolliteoria, sosiaalisen kontrollin teoria, paineteoria, oppimisteoria, leimaamisteoria, biososiaalinen kriminologia ja rutiinotoimintojen teoria. Kriminologian teorat selittävät rikollisuutta monista eri näkökulmista poissulkematta toisiaan. Kriminologian teorioista on myös löydettävissä selityksiä nuoren rikolliseen käyttäytymiseen.

Opinnäytetyön johtopäätös on, että nuorisorikollisuuteen vaikuttaa monet eri taustatekijät, mutta varsinkin perimä, kasvuympäristö, päihteet ja ystävät ovat merkittävässä roolissa nuoren rikosalttiuteen. Johtopäätöksenä voidaan myös todeta, että nuorisorikollisuus on ollut määrältään laskussa, mutta rikokset kasautuvat pienelle joukolle nuoria, jotka syyllistyvät vakaviinkin rikoksiin. Rikokseen syyllistyminen on monien syiden summa, joka johtaa nuoren rikolliselle polulle.

Iida Valajärvi

Factors influencing crime and juvenile delinquency

Year

2022

Pages

38

The aim of this thesis was to investigate the factors influencing crimes in regard to juvenile delinquency. The theoretical framework introduces criminology theories on crime and concepts and factors influencing juvenile delinquency. The sources used in this thesis were legislation, legal literature, and researches on juvenile delinquency.

The thesis has a legal policy perspective, and the approach is criminological. Criminology is a discipline that studies the causes of crime. Theories of criminology about the causes of crime are self-control theory, social control theory, pressure theory, learning theory, labeling theory, biosocial criminology and routine activity theory. Theories of criminology explain criminality from many different perspectives without excluding each other. Theories of criminology also provide explanations for a young person's criminal behavior.

In conclusion, the thesis indicates that many different background factors influence juvenile delinquency, but especially heredity, growth environment, intoxicants, and friends play a significant role in juvenile delinquency. Moreover, it can be stated that juvenile delinquency has been declining; however, crimes accumulate in a small group of young people who commit even serious crimes. Committing a crime is the sum of many causes that lead a young person to a criminal path.

Keywords: criminology, juvenile delinquency, causes of crime, legal policy

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Tavoite ja tutkimusmenetelmät	8
3	Käsitteitä	9
3.1	Rikos	9
3.2	Rikoskäyttäytyminen ja rikosalttius	9
3.3	Nuorisoriikollisuus	9
3.4	Ilmi- ja piilorikollisuus	10
3.5	Kriminologia	10
4	Kriminologian teoriat rikollisuuden syistä	12
4.1	Itsekontrolliteoria	12
4.2	Sosiaalisen kontrollin teoria	13
4.3	Paineteoria	14
4.4	Oppimisteoria	15
4.5	Leimaamisteoria	16
4.6	Biososiaalinen kriminologia	17
4.7	Rutiinotoimintojen teoria	19
5	Nuorisoriikollisuuteen vaikuttavat tekijät	20
5.1	Perhe	20
5.2	Asuin- ja ajanviettopaikka	22
5.3	Päihteet	23
5.4	Sosiaalinen media	23
5.5	Ystävät	24
5.6	Jengirikollisuus	25
6	Tutkimus: 15-16-vuotiaiden nuorten tekemät rikokset vuonna 1995-2020	26
7	Nuorten rikoskierre ja rangaistukset	28
8	Ylen selvitys nuorten rikoskierteen syistä	29
9	Koronan vaikutus nuorisoriikollisuuteen	30
10	Yhteenveto	32
11	Johtopäätökset	33
	Lähteet	34
	Kuviot	38
	Taulukot	38

Lakiluettelo

Laki Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista (1139/2007)

Laki nuorista rikosentekijöistä (262/1940)

Rikoslaki (39/1889)

1 Johdanto

Opinnäytetyössä tutkitaan mitkä asiat vaikuttavat ihmisen rikoskäyttäytymiseen ja tutkimus täsmennetään Suomessa ilmenevään nuorisorikollisuuteen. Opinnäytetyö koostuu aiheeseen liittyvistä käsitteistä, kriminologian teorioista, nuorisorikollisuuden taustatekijöistä ja tutkimuksista. Tässä opinnäytetyössä ei ole toimeksiantajaa, mutta toivottavasti siitä on hyötyä kaikille aiheesta kiinnostuneille.

Nykypäivänä ihmisten kiinnostus rikollisuutta ja siihen johtavia syitä kohtaan on vahvasti esillä yhteiskunnassa. Tämä on havaittavissa esimerkiksi tositapahtumiin perustuvien true crime tv-ohjelmien ja rikospodcastien suosion sekä tarjonnan kasvusta. Ylen artikkelissa tutkija Pauliina Tuomen mukaan suosioon vaikuttaa se, että ”ihmismieli on kiinnostunut toisen ihmisen pimeästä puolesta”. Erityisesti nuoria naisia kiinnostaa true crime ja sen uskotaan johtuvan siitä, että tositarinoista haetaan vinkkejä mahdollisia vaaratilanteita varten, sillä true crime tapauksissa uhri on useimmiten nainen.¹

Opinnäytetyön aihe on rikollisuuteen vaikuttavat tekijät ja nuorisorikollisuus. Voisi sanoa, että rikollisuus on aina ajankohtainen aihe, koska ihmiset syyllistyvät rikoksiin jatkuvasti ja tapauksista uutisoidaan. Varsinkin nuorien tekemät vakavat rikokset erottuvat helposti uutisista, koska heidän ikäänsä usein korostetaan jo heti uutisotsikossa. Opinnäytetyössä tutkitaan nuoren perheen ja ystävien vaikutusta hänen rikosalttiuteensa. Lisäksi tutkitaan muitakin asioita kuten päihteiden, asuin- ja ajanviettopaikan ja sosiaalisen median vaikutusta.

Opinnäytetyössä käsitellään myös nuorten jengirikollisuutta yhtenä vaikuttavana tekijänä, sillä se on noussut viime vuosina suomalaisten huolen aiheeksi. Suomen nuorten jengirikollisuus on saanut vaikutteita esimerkiksi naapurimaamme Ruotsin jengirikollisuudesta, jossa se on noussut merkittäväksi ongelmaksi. Jengirikollisuus on nyt erityisen ajankohtainen aihe myös siksi, että Helsingin käräjäoikeudessa on hiljattain ollut suuri katujengeihin liittyvä oikeudenkäynti.

Lisäksi koko maailmaan vaikuttanut koronapandemia on edelleen ajankohtainen ja sillä uskotaan olevan myös vaikutuksia nuorten rikosalttiuteen, vaikka virallisia tutkimuksia aiheesta on vielä melko vähän. Rikollisuuden syiden selvittäminen on tärkeää, koska se auttaa rikosten torjunnassa.

¹ Sundqvist 2019.

2 Tavoite ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää mitkä tekijät aiheuttavat rikollisuutta ja mitkä syyt ovat nuorisorikollisuuden taustalla Suomessa. Opinnäytetyössä käsitellään nuorisorikollisuutta, koska se on ajankohtainen ilmiö ainakin uutisoinnin perusteella. Esimerkkejä nuorten tekemistä vakavista rikoksista ovat mm. Koskelan murha joulukuussa 2020 ja Vallilan murha lokakuussa 2021. Aikuisten ammattimainen rikollisuus rajautuu tarkoituksella tämän työn ulkopuolelle ja rikollisuuden syitä pyritään tutkimaan nuorten näkökulmasta. Lisäksi tavoitteena on selvittää muiden ajankohtaisten aiheiden, kuten koronapandemian ja nuorten jengirikollisuuden vaikutusta rikollisuuteen.

Opinnäytetyö on oikeuspoliittinen tutkimus, joka on yksi lainopin metodeista. Lainoppi on tulkintatiede, joka tutkii oikeudellisia tekstejä.² Oikeuspoliittinen tutkimus tarkoittaa tutkimusta, minkä tavoitteena on vaikuttaa oikeuspoliittiseen päätöksentekoon. Se selvittää oikeuden ja lainsäädännön vaikutuksia ja toimivuutta yhteiskunnassa. Oikeudella ja oikeusjärjestelmällä on yhteys vallankäyttöön, joten sen takia oikeuspoliittiset tutkimukset ovat tarpeellisia.³

Opinnäytetyö on myös kvalitatiivinen eli laadullinen kriminologian tutkimus, koska tutkimusainestoa kerätään tekstimuotoisena ja sitä tulkitaan. Tutkimustavoitteen saavuttamiseksi laadullisten ja määrällisten menetelmien yhdistäminen on usein tarpeen ja siksi myös tässä työssä laadullisten tutkimustulosten tukena on myös vähän määrällistä tutkimusta eli tilastotietoa rikollisuuden määrästä. Laadullinen tutkimusmenetelmä valitaan silloin, kun pyritään selittämään rikollisuutta ja sen kontrollia toimintaan ja käyttäytymiseen. Laadullinen tutkimus on yhteydessä kriminologian yleisiin teorioihin, jotka selittävät rikollisuuden syitä.⁴ Näitä teorioita käsitellään myös tämän työn luvussa neljä.

Opinnäytetyössä on kriminologinen lähestymistapa. Kriminologian käsite selitetään tarkemmin työn kohdassa 3.5, mutta lyhyesti se tarkoittaa rikoskäyttäytymistä tutkivaa tieteenalaa.⁵ Opinnäytetyön lähteinä käytetään valmiita tutkimuksia sekä muita selvityksiä kirjallisuudesta ja internetistä. Opinnäytetyössä hyödynnetään uutistoimittajien tekemiä julkaistuja haastatteluita, joiden avulla rikollisuuteen vaikuttavat syyt konkretisoituvat lukijalle. Internetistä löytyy kattavasti haastatteluja, joista saadaan poimittua tärkeitä näkemyksiä tutkimuksen tueksi esimerkiksi asiantuntijoilta ja nuorilta.

² Hirvonen 2011.

³ Tieteen termipankki 2022.

⁴ Kivivuori, Aaltonen, Danielsson, Näsi & Suonpää 2018, 98-100.

⁵ Kivivuori ym. 2018, 17.

3 Käsitteitä

Tässä kappaleessa kerrotaan lyhyesti oleellisista käsitteistä, jotka liittyvät opinnäytetyön aiheeseen eli rikollisuuteen ja nuorisorikollisuuteen. Käsitteet ovat rikos, rikoskäyttäytyminen, rikollisuus, nuorisorikollisuus, ilmi- ja piilorikollisuus sekä kriminologia. Näitä käsitteitä käytetään opinnäytetyössä, joten lukijan on hyvä tietää mitä ne tarkoittavat.

3.1 Rikos

Rikos on tahallinen teko tai tekemättä jättäminen eli laiminlyönti, josta seuraa rangaistus lainsäädännön mukaisesti. Rikoslaisissa (39/1889) määritellään rikolliset teot eli rikostunnusmerkistö. Rikoslakiin on pyritty keskittämään vakavimmat rikokset eli ne, joiden teosta uhkaa vankeusrangaistus. Rikoslaisissa keskeisiä rikoksia ovat henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, seksuaali-, varallisuus-, talous- ja ympäristörikokset.⁶ Laki muuttuu jatkuvasti. Kun rikoslakiin lisätään jokin teko, sitä kutsutaan kriminalisoimiseksi ja kun rikoslaista poistetaan jotain, se on dekriminointia. Yhteiskunnan lainsäädännön voidaan katsoa lähtökohtaisesti määrittävän rikollisuuden. Suomessa tämä määrittämistehtävä on näin ollen viime kädessä kansalaisten valitsemalla eduskunnalla.⁷

3.2 Rikoskäyttäytyminen ja rikosalttius

Rikoskäyttäytyminen tarkoittaa sosiaalisten normien rikkomista. Sosiaaliset normit riippuvat paikasta ja ajasta, mutta yleisesti ottaen tiettyjä asioita paheksutaan, kuten väkivaltaa tai varastamista.⁸ Rikosalttius puolestaan tarkoittaa yksilön alttiutta rikkoa sosiaalisia normeja. Sitä tutkitaan empiirisesti eli kyselytutkimuksilla mittaamalla ja tuloksia tarkastelemalla. Tutkimuksen esimerkkikysymyksiä voisi olla vaikka: oletko käyttänyt huumeita tai oletko näpistänyt kaupasta?⁹ Rikosalttius heikentää todennäköisesti yksilön suhteita sosiaalisiin instituutioihin, kuten kouluun tai työpaikkaan, mikä puolestaan johtaa huonoon sosiaaliseen asemaan. Rikosalttiuudella voidaan siis selittää sosiaalisen huono-osaisuuden yhteyttä rikoskäyttäytymiseen.¹⁰

3.3 Nuorisorikollisuus

Nuorisorikollisuudeksi kutsutaan rikollisuutta, joka tapahtuu tekijän ollessa tietyssä iässä. Laki nuorista rikosentekijöistä (262/1940) määrittää nuoren rikosentekijän iäksi 15-20 vuotta, joten myös tässä työssä nuorista rikollisista puhuttaessa tarkoitetaan tätä ikäryhmää.

⁶ Oikeusministeriö 2022.

⁷ Laine 2007, 31-37.

⁸ Kivivuori ym. 2018, 17-18.

⁹ Kivivuori ym. 2018, 108.

¹⁰ Kivivuori ym. 2018, 24.

Alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta voi kuitenkin joutua vahingonkorvausvastuuseen. 15-17-vuotiaan tekemässä rikoksessa tuomioistuin soveltaa lievennettyä rangaistusasteikkoa ja vain erityisen painavasta syystä tuomitsee ehdotonta vankeutta.¹¹ Tilastojen mukaan nuoret syyllistyvät tyypillisesti alkoholirikoksiin, vahingontekoihin, ryöstöihin ja väärän henkilötiedon antamiseen. Nuoret tekevät harvoin suunnitelmallisia rikoksia kuten petoksia.¹²

län ja rikoskäyttäytymisen yhteyttä voidaan tutkia ikä-rikoskäyrällä. Ikä-rikoskäyrässä on selkeä nousu 18-vuotiaiden kohdalla, eli silloin ihmiset tekevät eniten rikoksia. Myöhemmällä iällä rikoskäyrä laskee tasaisesti. On havaittu, että ikä-rikoskäyrä ei oikeastaan ole muuttunut vuosien varrella vaan se näyttää hyvin samalta ajasta riippumatta. Tästä voidaan päätellä, että nuorten korkea rikosalttius ei ole uusi ilmiö, vaikka nykypäivän uutisoinnista saa helposti sellaisen kuvan, että se olisi lähivuosina erityisesti lisääntynyt.¹³

3.4 Ilmi- ja piilorikollisuus

Ilmirikollisuus on poliisin rekisteröimää ja tiedossa olevaa rikollisuutta. Poliisi saa tietoonsa rikoksia yksityisten ihmisten ja yhteisöjen avulla, kun he tekevät rikosilmoituksia. Rikospauksia tulee poliisiin ja viranomaisten tietoon myös muissa yhteyksissä. Piilorikollisuus on tästä vastakohta eli se on rikollisuutta, joka ei tule poliisin tietoon. Kriminologiassa haluttaisiin pystyä arvioimaan koko yhteiskunnan rikollisuutta eli kokonaisrikollisuutta, mutta tämä on kuitenkin hankalaa, koska tilastoissa näkyy vain ilmirikollisuus.¹⁴

Nuorten rikollisuus on tullut paremmin poliisin tietoon lisääntyneen sosiaalisen kontrollin myötä. Nuorten häiriökäyttäytymisestä ja rikoksista ilmoitetaan herkemmin, koska valvonta on tehostunut julkisissa tiloissa teknisen valvonnan myötä. Lisäksi valvontaa toteutetaan kouluissa opettajien toimesta ja kynnys rikosilmoitusten tekoon on madaltunut.¹⁵

3.5 Kriminologia

Kriminologia on rikoskäyttäytymistä eli sosiaalisten normien rikkomista sekä siihen kohdistuvia reaktioita tutkiva tieteenala. Kriminologia siis tutkii mitkä ovat rikollisuuden syitä ja siitä aiheutuneet seuraukset. Kriminologia on yhteiskunnallisesti merkittävä tieteenala, koska tieto rikollisuudesta ja sen ehkäisystä edesauttavat ihmisten yleistä turvallisuutta.¹⁶

¹¹ Elonheimo 2010, 13.

¹² Kaakinen & Näsi 2021, 180-181.

¹³ Kivivuori ym. 2018, 114-115.

¹⁴ Laine 2007, 204.

¹⁵ Kivivuori 2006. 32-33.

¹⁶ Kivivuori ym. 2018, 17.

Rikoskäyttäytyminen on toimintaa, joka rikkoo yhteisön asettamia sääntöjä ja lakeja. Eri puolilla maailmaa on yleisesti samankaltaiset tavat suhtautua näihin tekoihin rankaisevasti ja paheksuvasti. Esimerkiksi väkivaltaista käyttäytymistä pidetään yleisesti paheksuttavana kaikkialla. On kuitenkin historiallisia, kulttuurisia sekä alueellisia vaihteluita siinä, mitä tekoja pidetään laittomina ja paheksuttavina. Tästä hyvä esimerkki on alkoholi ja päihteet, joiden laillisuus ja laittomuus on ollut vaihtelevaa paikasta ja ajasta riippuen.¹⁷

Reaktioiden tutkiminen on keskeinen osa-alue kriminologian tutkimuksessa. Reaktiot tarkoittavat seuraamusjärjestelmän rangaistuksen täytäntöönpanoa ja normeja sekä myös tavallisten ihmisten reaktioita. Reaktiot voivat toisaalta olla negatiivisten reaktioiden lisäksi myös positiivisia. Rikoksetekijän rohkeutta saatetaan ihailta ja esimerkiksi elokuvat lisäävät ihannoitua, jos rikollinen esitetään hyvässä valossa.¹⁸

Kriminologia tutkii rikoksia ja rikollisuutta yhteiskunnallisena ilmiönä. Kriminologian suomenos tulee sanoista crimen=rikos ja logos=oppi eli oppia rikoksesta. Käsite rikos on keskeinen kriminologisessa tutkimuksessa. Se määritellään usein legaalisesti eli laillisesti ja sen mukaan rikos on teko, joka on laissa säädetty rangaistavaksi.¹⁹

Rikollisuuden tutkimista on harjoitettu 1500-luvulta alkaen tieteellisessä merkityksessä. Sitä ennen keskiajalla ja vanhalla ajalla rikollisuutta selitettiin yliluonnollisilla syillä kuten noituudella ja pahojen henkien olemassaololla. Rikollisten kehoa ja erityisesti kallon muotoa tutkittiin, jotta voitaisiin tehdä päätelmiä rikollisen luonteenpiirteistä. Selityksiä rikollisuuteen pyrittiin tulkitsemaan myös tähtien asennoista.²⁰

Termi kriminologia tuli tiettävästi käyttöön 1800-luvun lopulla. Ennen kuin termin sisältö vakiintui, sitä ehdotettiin nimitykseksi kaikille tieteenaloille, jotka käsittelivät rikollisuutta ja rikoksia. Nykyisin kriminologia on vakiintunut tarkoittamaan tutkimusta, jonka tavoite on selittää rikollisuutta yhteiskunnallisena ilmiönä.²¹ Kriminologia tutkii rikollisuutta monista eri tieteellisistä näkökulmista, kuten psykologian, psykiatrian, sosiologian ja taloustieteen näkökulmista. Kriminologia sisältää tutkimustuloksia sekä monia eri teorioita rikollisuuden syistä.²²

Nuorten tekemät rikokset ovat suuressa roolissa kriminologian tutkimuksissa, koska rikoksia aletaan usein tehdä jo nuorena iässä. Todennäköisesti aikuisena vakavaan rikokseen syyllistynyt henkilö on ollut rikoskäyttäytyjä jo nuoruudessaan. Nuoret syyllistyvät eniten omaisuus-

¹⁷ Kivivuori ym. 2018, 18-19.

¹⁸ Kivivuori ym. 2018, 19-21.

¹⁹ Laitinen & Aromaa 2005, 9-10

²⁰ Laitinen & Aromaa 2005, 10-11

²¹ Laitinen & Aromaa 2005, 11.

²² Kivivuori 2013, 17-18.

ja väkivaltarikollisuuteen. Pahoinpitelyrikokset ovat tutkimusten mukaan korkeimmillaan 18-20-vuotiaana.²³

4 Kriminologian teoriat rikollisuuden syistä

Kriminologiassa selitetään rikollisuuden syitä useiden teorioiden avulla. Seuraavaksi esitellään ne teoriat, joita pidetään nykyajan kriminologiassa tärkeimpinä ja tutkimustulosten myötä paikkaansa pitävimpinä. Nämä teoriat ovat itsekontrolliteoria, sosiaalisen kontrollin teoria, paineteoria, oppimisteoria, leimaamisteoria, biososiaalinen kriminologia ja rutiinotoimintojen teoria.

Teoriat eivät poissulje toisiaan ja osa teorioista soveltuu tiettyjen rikosten selittämiseen paremmin kuin toiset.²⁴ Näillä teorioilla pystytään selittämään myös nuorisorikollisuuden syitä ja erityisesti kontrolliteoriat, paineteoria ja oppimisteoria ovat sellaisia, jotka ovat yhteydessä nuorisorikollisuuden syihin.²⁵

Rikollisuutta pystytään hallitsemaan ja rikollinen kuntouttamaan, kun ymmärretään, miksi henkilö tekee rikoksen. Jotkut syyttävät rikoksista yksilöä ja toiset yhteiskuntaa. Yksilöä syyttävät uskovat, että yksilö tekee tietoisin valinnan rikoksen tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Yhteiskuntaa syyttävät taas ovat sitä mieltä, että on yhteisön vastuulla varmistaa kansalaisille turvallinen paikka asua, jotta kansalaiset eivät tekisi rikoksia.²⁶

4.1 Itsekontrolliteoria

Itsekontrolliteoria on vaikuttanut paljon kriminologian tutkimuksiin ja se on keskeisessä roolissa rikoskäyttämisen selittäjänä. Itsekontrolliteoria selittää todella monia rikoslajeja, koska alhainen itsekontrolli lisää yksilön rikollisuutta. Heikko itsekontrolli voi aiheuttaa esimerkiksi päihteiden käyttöä, varkauksia ja väkivaltarikoksia. Alhainen itsekontrolli ei kuitenkaan ole yksilön motiivi tehdä rikoksia. Motiivi on mahdollisesti halu kostaa tai taloudellisen hyödyn tavoittelu eli raha. Alhaiselle itsekontrollille on tyypillistä tavoitella helppoutta ja yksinkertaisuutta, jolloin rikos voi tuntua helpoimmalta ja parhaalta ratkaisulta.²⁷

Hyvän itsekontrollin perustana on kasvatus, koska ihminen oppii harjoittelemalla sietämään tarpeen tyydytyksen viivyttämistä. Perinnöllisten tekijöiden vaikutusta itsekontrolliin on myös

²³ Kivivuori 2013, 28.

²⁴ Kivivuori 2013, 13

²⁵ Kivivuori 2006, 161.

²⁶ Criminology 2018.

²⁷ Kivivuori ym. 2018, 147.

tutkittu ja tutkimuksista ilmenee, että 40-56 prosenttia geeneistä vaikuttaa itsekontrollin vaihteluun. Alhainen itsekontrolli on siis osittain perinnöllistä.²⁸

Alhainen itsekontrolli on ominaisuus, joka muuttuu elämän varrella. Lapsuudessa huono itsekontrolli näkyy esimerkiksi kiukutteluna ja tönimisenä, nuorena näpistelynä ja aikuisena alkoholin käytössä ja rikollisuutena. Itsekontrolli on pysyvä ominaisuus, mutta sitä on pyrittävä parantamaan impulsiivisten lasten ja nuorten kohdalla kouluissa. Alhaisen itsekontrollin taustalla voi olla myös aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö ADHD, jota voidaan hoitaa tarvittaessa lääkityksellä.²⁹

4.2 Sosiaalisen kontrollin teoria

Sosiaalisen kontrollin teorian mukaan oletetaan, että jos kontrolli ei pidättele ihmistä, hän päätyy rikkomaan normeja ja lakia. Sosiaalisella kontrollilla pyritään siis ennaltaehkäisemään ja vähentämään rikollisuutta. On olemassa virallista sekä epävirallista kontrollia. Viranomaisien toiminta kuten poliisin yleinen turvallisuuden valvonta on virallista kontrollia. Lisäksi kouluissa opettajien tekemä valvonta oppilaisiin lasketaan viralliseksi kontrolliksi. Nuoriin kohdistuvaa epävirallista kontrollia on puolestaan vanhempien tekemä valvonta kotona. Vanhemmat valvovat kenen kanssa ja miten lapsi viettää aikaa. Yleisiä epävirallisia kontrolleja ovat myös parisuhde ja työ.³⁰ Teoreetikoiden mielestä yhteiskunnan vastuulla on ylläpitää tiettyä vakautta erityisesti yksilön elämässä. Tämä tapahtuu asettamalla selvät säännöt ja vastuut sekä luomalla muita toimia rikollisen toiminnan estämiseksi.³¹

Sosiaalisen kontrollin teorian mukaan ihminen pyrkii tyydyttämään tarpeensa ja turvautuu jopa rikollisuuteen niiden tavoittamiseksi. Ihminen ajautuu epätodennäköisemmin rikollisuuteen, jos hän tukeutuu yhteiskunnallisiin instituutioihin. Aikuiset tukeutuvat esimerkiksi työhön ja nuoret puolestaan kouluun ja perheeseen. On tärkeää järjestää etenkin nuorille tukitoimia, jotta he eivät jää näiden instituutioiden ulkopuolelle. Yksilöä motivoi se, että hän ei halua katkaista työ- tai ihmissuhteita, joten hän ei sorru rikollisuuteen.³²

Alkoholin käyttö lisää riskiä rikollisuudelle, koska se heikentää kontrollin vaikutusta ihmiseen ja saattaa aiheuttaa rikoskäyttäytymistä. Alkoholi ei ole suoranainen syy rikollisuuteen, mutta se selittää osin ilmiötä. Alkoholin ongelmakäyttö saattaa irrottaa yksilön kontrollin lähteistä kuten parisuhteesta ja työstä ja näin ollen johtaa rikoskäyttäytymiseen. Alkoholi voimistaa ihmisen kiihtymistilaa ja poistaa estoja, joten myös kynnyksen väkivallan käyttöön madaltuu.³³

²⁸ Kivivuori ym. 2018, 153.

²⁹ Kivivuori ym. 2018, 153-154.

³⁰ Kivivuori ym. 2018, 165.

³¹ Criminology 2018.

³² Rikoksantorjunta.fi 2022.

³³ Kivivuori 2013, 214-215.

Sosiaalinen kontrolli pyrkii luomaan yhteisössä yhdenmukaisen toiminnan ohjaamalla yhteisön jäsenen toimintaa noudattamaan normeja. Sosiaalinen kontrolli voi esiintyä esimerkiksi rangaistuksina tai kompensaationa.³⁴ Sosiaalisen kontrollin teorian mukaan yksilö saattaa päätyä rikosten tekoon, jos hänen siteensä yhteiskuntaan heikkenee.³⁵

Sosiaalisen kontrollin teorian mukaan muuttaminen toiselle paikkakunnalle voi lisätä henkilön rikollisuutta. Varsinkin lasten ja nuorten kohdalla tämä voi olla todennäköistä, jos he joutuvat vaihtamaan uuteen kouluun ja irtautumaan tutusta ympäristöstä. Tutkimusten mukaan nuoren rikosalttius on korkea heti perheen muuton jälkeen, koska hän tai hänen perheensä ei ole vielä ehtinyt luomaan uusia suhteita uudella asuinalueella. Nuoren rikollisuuteen voi lisäksi vaikuttaa se, että muuton syynä on ollut perheen hajoaminen tai vanhempien työttömyys, mitkä ovat tyypillisesti negatiivisia tilanteita.³⁶

4.3 Paineteoria

Paineteoria selittää rikollisuuden syyksi ihmisen heikon sosiaalisen aseman, joka voi johtua kielteisistä elämänkokemuksista tai köyhyydestä.³⁷ Tämä on yksi vanhimpia rikollisuuden syitä, koska niin on ajateltu jo antiikin Kreikan aikana. Silloin uskottiin, että omaisuuden epätasainen jakautuminen aiheutti kaikki levottomuudet. Nykyisin tunnettu paineteoria syntyi suurien tuloerojen tuloksena 1900-luvun alussa Yhdysvalloissa.³⁸

Klassisen paineteorian mukaan alempien yhteiskuntaluokkien tekemät rikokset johtuvat turhautumisesta. Turhautuminen syntyy siitä, että ihmiset ihailevat vaurastumista, mutta sen saavuttaminen on haastavaa. Rikollisuudesta tulee tällöin ratkaisu saavuttaa varallisuutta, mutta silloin ihminen hylkää lailliset keinot tavoitteensa toteuttamiseksi. Klassisessa paineteoriassa asuinalue vaikuttaa nuorten rikollisuuteen, koska tietyillä asuinalueilla rikoksiin saatetaan asennoitua positiivisesti ja yksilö oppii konkreettisia taitoja tehdä rikoksia.³⁹

Yleisen paineteorian mukaan turhautumista aiheuttaa myös muut tekijät kuten elämäntilanteet ja kielteiset ärsykkeet.⁴⁰ Silloin paineteoria pystyy selittämään myös muiden kuin vain alempien yhteiskuntaluokkien rikollisuutta.⁴¹ Turhautumista voi aiheuttaa tärkeän asian menettäminen tai muiden kielteisten ärsykkeiden kokeminen. Nuorten kohdalla rikosalttiuutta voi lisätä esimerkiksi vanhempien sairastuminen tai kuolema.⁴²

³⁴ Tieteentermipankki 2015.

³⁵ Kivivuori ym. 2018, 172.

³⁶ Kivivuori 2013, 200-201.

³⁷ Kivivuori 2013, 13.

³⁸ Kivivuori 2013, 145.

³⁹ Kivivuori ym. 2018, 156-157.

⁴⁰ Kivivuori ym. 2018, 164.

⁴¹ Kivivuori 2013, 186.

⁴² Kivivuori ym. 2018, 157.

Paineteorian mukaan yksilöt tekevät rikoksia, koska he ovat paineen alla, eivätkä pysty saavuttamaan yhteiskunnan asettamia tavoitteita. Paineen voi aiheuttaa raha, valta tai jokin muu tavoiteltu asia.⁴³ Tavoitteiden ja niiden saavuttamisen keinojen välillä on kuilu, joka johtaa turhautumiseen ja rohkaisee yksilöä käyttämään laittomia keinoja menestyksen saavuttamiseksi.⁴⁴

4.4 Oppimisteoria

Oppimisteorian mukaan ihminen oppii rikoskäyttäytymistä ollessaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Usein oppimista tapahtuu ystävien, läheisten ja median kautta. Rikollisuuden oppimiseen vaikuttaa mm. missä iässä sille altistuu ja kuinka paljon altistumista tapahtuu. Nuoret saattavat joutua oppimisprosessiin myös tilanteessa, jossa heitä painostetaan rikolliseen tekoon eli he joutuvat sijaisrikollisuuden uhriksi.⁴⁵ Tämä teoria osoittaa, että yksilö oppii ympärillään olevilta ihmisiltä ja perustaa toimintansa ja moraalinsa siihen mitä muut tekevät sosiaalisessa ympäristössä.⁴⁶

Rangaistukset ja palkinnot ovat keskeisiä oppimisen mekanismeja. Rikollisen teon tekemiseen vaikuttaa vahvasti se seuraako teosta palkinto tai kenties tekemättä jättämisestä rangaistus. Rikollisesta teosta saatetaan myös rahapalkinnon lisäksi tavoitella mielihyvän tunnetta ja sosiaalista hyväksyntää. Sosiaalisen aseman vahvistaminen ja muiden ihmisten reaktiot voivat olla joillekin rikollisille erityisen tärkeitä ja motiivina rikoksille.⁴⁷

Kriminologia tutkii paljon median ja sosiaalisen median vaikutusta rikollisuuteen. Ihminen voi oppia mediasta rikosten tekotapoja ja ottaa mallia niistä, jos hän kokee sen toteuttamisen mahdolliseksi myös todellisuudessa. Rikosmedia saattaa aiheuttaa sen, että rikosten avulla tavoitellaan mainetta ja julkisuutta.⁴⁸

Rikosuutisointi on kasvanut viime vuosikymmenten aikana. Rikosuutisoinnin yhteys nuorten rikollisuuteen on tutkitusti todettu. Nuoren väkivalta- tai omaisuusrikokseen voi osin vaikuttaa se, että hän on seurannut rikosuutisointia. Ihminen etsii uutisia usein sen perusteella mistä on kiinnostunut ja siksi esimerkiksi nuorisorikollinen etsii uutisia rikoksista, kun vastaavasti urheilusta kiinnostunut nuori lukee mieluummin urheilu-uutisia.⁴⁹

⁴³ Criminology 2018.

⁴⁴ University of Glasgow 2022.

⁴⁵ Kivivuori ym. 2018, 173-174.

⁴⁶ Criminology 2018.

⁴⁷ Kivivuori 2006, 170.

⁴⁸ Kivivuori 2013, 248-249.

⁴⁹ Kivivuori 2013, 245-247.

Rikollisuutta voi opiskella myös internetin avulla, joko itseopiskeluna tai vuorovaikutteisena opiskeluna. Itseopiskelua voi tehdä etsimällä internetistä sivuja, joissa kerrotaan rikosten tekotapoja ja muita vinkkejä. Internetistä löytyy myös sivustoja, joissa kannustetaan rikoksiin ja annetaan niille jokin ”hyväksyttävä” syy. Esimerkiksi kaupasta varastaminen liitetään kapitalismin vastaiseen luokkataisteluun ja selitetään se sen takia hyväksyttäväksi. Toinen esimerkki on rasismi ja sivustot, joilla sitä lietsotaan vihapuheiden kautta ja ihmisiä kannustetaan toimimaan vähemmistöryhmää vastaan. Vuonna 2003 Iso-Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan näillä internetsivuilla käy yleisimmin 16-25-vuotiaita eli nuoria.⁵⁰

Vuorovaikutteinen opiskelu internetissä tarkoittaa keskustelupalstoilla keskustelua rikosten tekemisestä. Keskustelupalstoilla pystyy nimettömästi kysymään vinkkejä rikoksiin liittyen ja toiset vastaavat niihin. Ennen internettiä rikolliset tapasivat toisiaan kasvotusten esim. baareissa ja ravintoloissa ja loivat yhteyksiä sekä vaihtoivat vinkkejä rikoksiin liittyen. Internet ei välttämättä ole lisännyt rikollisuutta, mutta se on ainakin antanut uuden helpomman tavan kommunikoida. Toisaalta median lisääntynyt käyttö saattaa myös vähentää rikollisuutta, koska nuorten aika kuluu median seuraamisessa, eikä heillä ole siksi aikaa tehdä rikoksia.⁵¹

Kriminologian yleinen havainto on se, että rikoksia tekevän henkilön ystävät ovat myös rikosaktiivisia. Tämä näkyy etenkin nuorten kohdalla ja heidän ryhmäkäyttäytymisessään. Oppimisteorian mukaan on todennäköistä, että rikolliseen tutustuessa tulee myös itse rikolliseksi tai rikollisuus ainakin lisääntyy.⁵²

Osa tutkijoista on kuitenkin eri mieltä oppimisteorian kanssa, sillä heidän mielestään kyse on valikoitumisesta ja siitä, että valmiiksi rikolliset henkilöt vain ajautuvat toisten rikollisten kaveripiiriin. Samanlaisuus eli tässä tapauksessa rikollisuus yhdistää yksilöitä. Nuoret ystäväystyvät keskenään sellaisten henkilöiden kanssa, joilla on samanlaisia ominaisuuksia ja mielenkiinnonkohteita. Kaverisuhteiden syntymiseen vaikuttaa myös lainkuuliaisten nuorten torjunta eli useimmat nuoret eivät halua olla kavereita aggressiivisten tai impulsiivisten henkilöiden kanssa. Tästä syystä aggressiiviset ja impulsiiviset nuoret hakeutuvat toistensa seuraan ja saattavat tehdä yhdessä rikoksia. Rikosaktiiviset nuoret joutuvat myös helposti itse rikosten uhreiksi rikollisten ystävien toimesta, joten on riski ryhtyä rikollisen ystäväksi.⁵³

4.5 Leimaamisteoria

Leimaamisteorian mukaan yksilöstä tulee sellainen mihin hänet leimataan tai mitä toiset odottavat hänestä tulevan. Tämän aiheuttaa se, että rikosta kutsutaan rikokseksi ja rikollista

⁵⁰ Kivivuori 2013, 239-240.

⁵¹ Kivivuori 2013, 240-242.

⁵² Kivivuori 2013, 256.

⁵³ Kivivuori 2013, 256.

rikolliseksi.⁵⁴ Leimaaminen muistuttaa ennakkoluulojen asettamista ja stereotyyppioita.⁵⁵ Leimaamisteoriassa on kyse siitä, että sosiaaliset reaktiot lisäävät ihmisen rikosalttiutta. Rikolliseen kohdistuneet paheksuvat reaktiot voivat tehdä rikollisuuden lopettamisesta vaikeaa. Tällainen leimaamisvaikutus voi muodostua kahdella tapaa, joko sosiaalisen torjunnan kautta tai identiteettimuutoksella.⁵⁶

Sosiaalinen torjunta voi aiheuttaa rikollisuutta, koska se heikentää rikollisen siteitä eri yhteisöihin, kuten kouluun tai töihin. Lainkuuliaiset ihmiset eivät siis halua olla tekemisissä rikollisen kanssa ja käyttäytyvät torjuvasti heitä kohtaan. Sosiaalista torjuntaa tapahtuu myös rikosseuraamusjärjestelmän toimesta, kun rikollinen laitetaan vankilaan.⁵⁷ Leimaamistutkimuksen mukaan rikollisen eristäminen yhteisöistä luo todennäköistä riskiä uusintarikollisuudelle. Siksi on tärkeää huolehtia vankien kuntoutuksesta vankeuden aikana ja myös sen jälkeen huolehtia, että vanki sopeutuu takaisin yhteiskuntaan, jotta uusintarikollisuutta voitaisiin ennaltaehkäistä.⁵⁸

Identiteettimuutos puolestaan tapahtuu reaktioiden myötä ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että rikollinen omaksuu rikollisen identiteetin ja toimii sen mukaan ennusteellisesti. Tällöin rikollisuudesta voi tulla jollekin elämäntapa eikä hän osaa irtautua siitä.⁵⁹ Rikollinen tekee rikoksia, koska kokee muiden olettavan sitä häneltä. Esimerkiksi varas omaksuu varkaan identiteetin, jos muut leimaavat hänet varkaaksi ja päinvastoin ajateltuna varas ei todennäköisesti omaksu varkaan identiteettiä, jos kukaan ei pidä häntä varkaana.⁶⁰

4.6 Biososiaalinen kriminologia

Biososiaalinen kriminologia tutkii biologisten tekijöiden vaikutusta rikollisuuteen. Yksi sen tärkeä osa-alue on evoluutiokriminologia, joka perustuu evoluutioteoriaan. Evoluutiokriminologiassa tavoitteena on selvittää miten rikoskäyttäytymiseen ja sen kontrolliin vaikuttaa ihmisen lajinkehityksessä muodostuneet ominaisuudet. Biososiaalisen kriminologian tutkimustulokset ovat tärkeitä, koska ne huomioimalla voidaan ehkäistä paremmin rikollisuutta.⁶¹

Kivivuori nostaa kirjassaan esiin kolme merkittävää biologista tekijää, joilla on yhteys rikosalttiuteen. Ensimmäinen näistä on ihmisen sukupuoli. Kriminologian tutkimuksissa on havaittu, että miehet tekevät keskimäärin enemmän rikoksia kuin naiset. Nuoret tytöt ja pojat

⁵⁴ Criminology 2018.

⁵⁵ Kivivuori 2013, 286.

⁵⁶ Kivivuori ym. 2018, 182.

⁵⁷ Kivivuori ym. 2018, 183.

⁵⁸ Kivivuori 2013, 307.

⁵⁹ Kivivuori ym. 2018, 183.

⁶⁰ Kivivuori 2013, 298.

⁶¹ Kivivuori ym. 2018, 200.

syöllistyvät suunnilleen yhtä paljon näpistyksiin, mutta väkivaltaan pojat syöllistyvät huomattavasti enemmän. Vakavissa väkivaltarikoksissa miesten ja naisten erot ovat suuret, sillä esimerkiksi 90 prosenttia Suomen henkirikoksista on miesten tekemiä.⁶²

Kulttuuriset ja sosiaaliset odotukset saattavat vaikuttaa sukupuolten välisiin eroihin rikoskäyttäytymisessä. On tutkittu, että maissa, joissa suhtaudutaan konservatiivisesti sukupuolirooleihin, on tyttöjen ja poikien väliset erot rikoskäyttäytymisessä suuremmat kuin muualla. Sukupuolihormoni testosteroni on myös yksi merkittävä selitys naisten ja miesten välisiin eroihin rikollisuudessa. Miehillä testosteronia erittyy enemmän kuin naisilla ja se korreloi rikoskäyttäytymistä. Miehet ilmaisevat myös vihaista tunnetta enemmän aggressiivisuudella kuin naiset.⁶³

Toinen biologinen vaikutus rikollisuuteen on hidas lepopulssi, koska tutkimusten mukaan rikoksia tekevällä on hitaampi pulssi kuin henkilöllä, joka ei tee rikoksia. Lepopulssilla on yhteys kolmeen mekanismiin, jotka ovat huono empatiakyky, pelottomuus ja jännityksen tunteen tavoittelu. Huono empatiakyky ennustaa rikollisuutta ja pelottomuus vähentää seurausten pelkoa sekä itse rikosten tekoa. Ihmisen hermosto saattaa kokea rauhallisuuden epämiellyttäväksi ja aiheuttaa siksi jännityksen tunteen tavoittelun.⁶⁴

Kolmantena esimerkkinä biologisesta syystä rikollisuuteen voi olla kognitiiviset kyvyt eli ihmisen älykyys. Tutkimuksissa on todettu, että heikoilla kognitiivisilla kyvyillä on yhteys rikoskäyttäytymiseen. Tämä on todettu esimerkiksi älykkyystestin tuloksissa, joka tehtiin varusmiespalveluksen yhteydessä. Siitä ilmeni, että matalimpaan kategoriaan kuuluvat miehet olivat tehneet 15-21-vuotiaana enemmän rikoksia kuin toiseen kategoriaan kuuluvat.⁶⁵

Mielenterveyden häiriöiden taustalla vaikuttaa perinnölliset tekijät ja siksi mielenterveyden häiriöiden ja rikollisuuden yhteyttä on tutkittu biososiaalisessa kriminologiassa. Suomessa on havaittu, että useilla vangeilla on mielenterveysongelmia ja varsinkin skitsofreniaa sairastavat henkilöt syöllistyvät väkivaltarikoksiin enemmän kuin muu väestö. Varsinkin jos skitsofreniapotilas on myös päihdeongelmainen, väkivallan riski kasvaa huomattavasti. Myös masenusta tai kaksisuuntaista mielialahäiriötä sairastavalla henkilöllä voi olla taipumusta väkivaltaan, mutta yhteys on alhaisempi kuin skitsofreniaa sairastavalla.⁶⁶

Kriminologian tutkimuksissa on todettu, että rikollisten vanhempien lapsilla on suuri todennäköisyys tulla myös rikollisiksi. Tähän vaikuttaa esimerkiksi se, että vanhemmat kasvattavat

⁶² Kivivuori ym. 2018, 190.

⁶³ Kivivuori ym. 2018, 190.

⁶⁴ Kivivuori ym. 2018, 190-191.

⁶⁵ Kivivuori ym. 2018, 191.

⁶⁶ Kivivuori ym. 2018, 192.

lapsensa samoin kuin heidät on itse kasvatettu. Riköskäyttäytyminen on myös perinnöllistä. Käyttäytymisgeneettisen tutkimuksen mukaan ihmisen käyttäytymispiirteiden syntyyn vaikuttaa perimä.⁶⁷

4.7 Rutiinotoimintojen teoria

Rutiinotoimintojen teorian mukaan rikos tapahtuu tilanteessa, jossa motivoitunut tekijä kohtaa sopivan uhrin. Esimerkiksi jos ryöstäjä kohtaa päihtyneen henkilön valvomattomassa paikassa ja hän kokee tilaisuuden koittaneen onnistuvalle ryöstölle.⁶⁸ Tämän teorian kannattajat uskovat siihen, että rikos on väistämätön, jos rikoksen kohde on tarpeeksi houkutteleva.⁶⁹

Erityisesti alhaisen itsekontrollin omaavat yksilöt hakeutuvat tilanteisiin ja paikkoihin, joissa ei ole valvontaa ja he kohtaavat sopivia uhreja.⁷⁰ Rutiinotoimintojen teoria ei selitä rikollisen motiivia vaan ainoastaan rikoksen tapahtumisen. Tämä seikka erottaa rutiinotoimintojen teorian muista aiemmin esitellyistä teorioista, koska muut teoriat ottavat kantaa rikollisen motivaatioon.⁷¹

Arkirutiinit muodostavat pohjan rikoksille ja näiden rutiinien selvittäminen auttaa rikosten torjunnassa. Kun tiedetään milloin ja missä rikoksia todennäköisesti tapahtuu, voidaan niihin paikkoihin asettaa valvontaa oikeaan aikaan.⁷² Nuorten rikollisuutta on voitu vähentää lisäämällä valvontaa niihin kohteisiin, joissa nuoret viettävät aikaa ja tekevät vahingontekoja kuten kauppakeskuksiin ja kouluihin. Valvontakeinoja ovat esimerkiksi kameravalvonta, vartijat ja varashälyttimet kauppojen tavaroissa.⁷³

Rutiinotoimintojen teorian mukaan rikoksen tekemiseen ei ole välttämättä syviä psykologisia motiiveja, joten toisaalta tavallinenkin ihminen voisi helposti tehdä rikoksen. Motivoituneen tekijän on tunnistettava ja valittava sopiva kohde, jotta rikos tapahtuisi. Sopivan kohteen määrittely riippuu paljon rikoksen luonteesta ja tilanteesta. Sopivaksi kohteeksi voi joutua esimerkiksi henkilö, jolla on näyttäviä koruja tai kallis uusi älypuhelin, jotka kiinnittävät rosvon huomion.⁷⁴

⁶⁷ Kivivuori ym. 2018, 192.

⁶⁸ Kivivuori 2013, 313.

⁶⁹ Criminology 2018.

⁷⁰ Kivivuori 2013, 350.

⁷¹ Kivivuori 2013, 311.

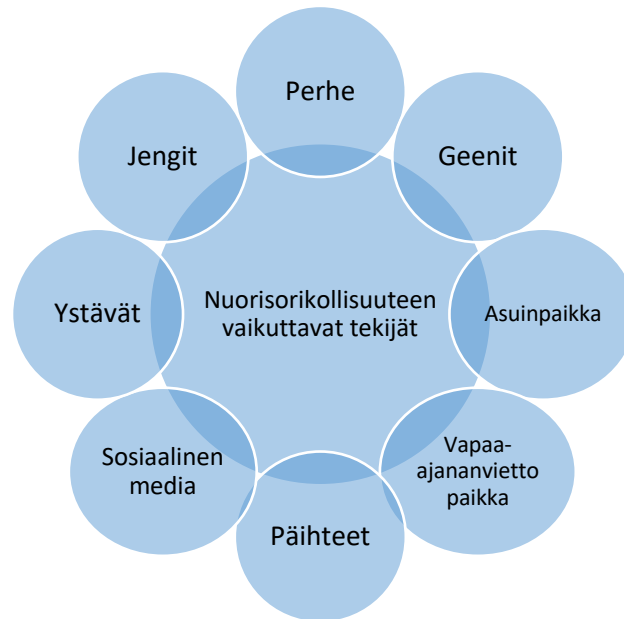
⁷² Kivivuori 2013, 350.

⁷³ Kivivuori 2013, 331.

⁷⁴ Nickerson 2022.

5 Nuorisoriikollisuuteen vaikuttavat tekijät

Seuraavaksi syvennyttään tarkemmin niihin syihin, jotka vaikuttavat nuorisoriikollisuuteen. Näitä syitä ovat erilaiset taustatekijät kuten nuoren perhe, asuin- ja ajanviettopaikat, päih-teiden käyttö, ystävät ja sosiaalinen media. Viimeaikoina uutisotsikoihin on noussut paljon juttuja nuorten vakavista rikoksista ja nuorten jengiytymisestä, joten tutkitaan myös sitä. Ku-vio yksi hahmottaa, mitkä kaikki tekijät vaikuttavat nuorisoriikollisuuteen.

Kuvio 1: Nuorisoriikollisuuteen vaikuttavat tekijät

Nuoren rikoskäyttäytymisen syyt voivat olla lähtöisin varhaisista kasvu ympäristön riskitekijöistä, kuten ankarasta, väkivaltaisesta ja huonosta kasvatuksesta. Vanhempien kyky ja halu kontrolloida lapsia heikkenee esimerkiksi, jos perhe on sosiaalisesti huono-osainen tai köyhä. Vanhempien päihteiden käyttö on myös painava syy nuoren rikoskäyttäytymiseen. Rikollisuuden ja sitä suosivien asenteiden oppiminen perheeltä ja kavereilta aiheuttaa myös nuorten rikollisuutta.⁷⁵

5.1 Perhe

Nuoren perhetaustalla on merkittävä vaikutus hänen mahdolliseen rikollisuuteensa, koska se vaikuttaa kahdella tavalla: kasvu ympäristön sekä geneettisten tekijöiden kautta. Ihmisen perimä selittää yksilöiden välisistä eroista ainakin puolet. Perimä voi vaikuttaa ihmisen tiettyihin ominaisuuksiin, kuten älykkyyteen, itsekontrolliin ja aggressiivisuuteen. ADHD:n eli

⁷⁵ Kivivuori & Honkatukia 2006, 345.

aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriön ja päihdeongelmien taustalla vaikuttavat geenit ja ne molemmat ovat rikolliselle tyypillisiä ominaisuuksia.⁷⁶

Kriminologian apulaisprofessori Antti Latvalan mukaan rikollisuus periytyy, kuten monet muutkin ihmisen ominaisuudet. Geenit selittävät noin puolet yksilön rikollisuudesta ja huono-osaisuus vain osan. Vain pieni osa huono-osaisista ja köyhistä tekee rikoksia, joten niitä ei voida pitää varsinaisena syinä, vaikka ne ovatkin yhteydessä rikosalttiuteen.⁷⁷

Geenit vaikuttavat eri mekanismien, kuten impulsiivisuuden ja älykkyyden kautta. Matala älykkyys on yhteydessä impulsiivisuuteen ja päätöksentekoon, jolloin se ohjaa vahvasti arkielämästä selviytymistä ja valintojen tekemistä. Lisäksi matala leposyke on fysiologinen piirre, joka ennustaa rikosriskiä ja rikosten uusimista. Matalan leposykkeen aiheuttaa tahdosta riippumaton hermoston alivireystila, joka on ihmiselle epämiellyttävä tunne. Siksi ihminen pyrkii tiedostamattaan hakemaan jännityksen tunnetta ja rikollisuus voi auttaa sen saavuttamisessa.⁷⁸

Perheen toiminta, rakenne ja vanhempien omat ongelmat voivat vaikuttaa nuoren rikollisuuteen. Jos perheen sisällä on paljon konflikteja tai muita lasten ja vanhempien välisiä suhdeongelmia, ne voivat aiheuttaa lasten rikosalttiutta. Lisäksi rikosalttiutta aiheuttaa välinpitämättömän, ankaran ja muu epäsuotuisa kasvatusta. Vanhempien ero ja yksinhuoltajuus ovat perherakenteellisia vaikutuksia rikosalttiuteen. Lisäksi asuinpaikan muutokset voivat lisätä rikosalttiutta.⁷⁹

Jo äidin raskausajan ja lapsen syntymän jälkeiset toimet voivat vaikuttaa lapsen tulevaan rikollisuuteen. Näitä tekijöitä ovat mm. äidin päihteiden käyttö ja sen vaikutus sikiön kasvuun, synnytyskomplikaatiot ja vauvan ravistelu, joka voi johtaa lapsen aivovammoihin. Myös äidin nuori ikä voi vaikuttaa lapsen rikosalttiuteen, koska nuorten vanhempien taloudellinen tilanne on todennäköisesti epävakaa sekä perherakenteelliset vaihtelut ovat mahdollisia.⁸⁰

Vanhempien eron vaikutus lapsen rikollisuuteen riippuu paljon perheen oloista ennen eroa ja sen jälkeen. Tutkitusti eroperheiden lapset eivät tee rikoksia enempää kuin ne lapset, jotka kasvavat kahden huoltajan kanssa, mutta eron hetkellä perhe saattaa olla riitaisempi, joka voi vaikuttaa tilanteeseen. Huoltajuusrakenteella ei ole merkitystä, mutta perheen sisäisillä ristiriidoilla ja huonolla ilmapiirillä on. Rikollisuuden ja eroperheiden yhteyttä selittää stressitekijät, jotka aiheutuvat perheen hajoamisesta. Vanhempien eron jälkeen lapsen elämään

⁷⁶ Latvala 2020.

⁷⁷ Puttonen 2022.

⁷⁸ Puttonen 2022.

⁷⁹ Elonheimo 2010, 24.

⁸⁰ Haapasalo 2006, 126-130.

tulee helposti paljon muutoksia, jotka lapsi saattaa kokea rankoiksi ja siksi se aiheuttaa rikollisuutta tulevaisuudessa. Esimerkiksi ero voi aiheuttaa taloudellisia ongelmia tai vaikuttaa kasvatuksen laatuun, koska ero on myös vanhemmille raskas kokemus. Toisaalta ei pidä poisulkea sitä mahdollisuutta, että ero vaikuttaa positiivisesti perheen ilmapiiriin ja ongelmat katoavat. Tällöin lapsen tuleva rikoskäyttäytyminen näyttää epätodennäköiseltä.⁸¹

Lasten tulevalle rikollisuudelle on suuri todennäköisyys, jos vanhemmat ovat itse rikollisia tai heillä on päihde- tai mielenterveysongelmia. Nämä vanhemman ominaisuudet ovat yhteydessä lapsen kaltoinkohteluun ja sitä myötä rikollisuuteen. On tutkittu, että rikollisten vanhemmat ovat kokeneet kaltoinkohtelua ja väkivaltaa lapsuudessaan ja käytösongelmat siirtyvät siksi helposti eteenpäin myös heidän lapsilleen ikään kuin isältä pojalle periaatteella.⁸²

Perheväkivallan näkeminen ja kokeminen ovat yhteydessä lapsen mahdolliseen rikollisuuteen. Perheväkivalta tekee kodin turvattomaksi paikaksi ja luo epäluottamusta lapsen ja hänen läheisten ihmistensä välille. Lapsi saattaa oppia, että suuttumiseen reagoidaan väkivallalla, jos perheessä asiat on ratkaistu väkivaltaisesti. Lapsuuden väkivaltaisuus on myös yhteydessä nuoruus- ja aikuisiän parisuhteisiin. Ihminen voi ajautua väkivaltaisiin parisuhteisiin löytäessään toisen henkilön, jota on lapsuudessa kaltoinkohdeltu ja siksi altistunut väkivaltaiselle käyttäytymiselle.⁸³

5.2 Asuin- ja ajanviettopaikka

Rikollisuus vaihtelee alueellisesti ja kasautuu erityisesti tiheästi asutuille alueille kuten esimerkiksi pääkaupunkiseudulle. Tästä syystä rikollisuutta tapahtuu enemmän tiheästi asutuissa paikoissa, koska ihmisiä on enemmän ja sen myötä todennäköisyys rikollisuudelle kasvaa. Rikokset kasautuvat myös tiettyihin kaupunginosiin, kortteleihin ja kerrostaloihin. Nuorten kohdalla rikollisuutta esiintyy eniten nuorten suosimissa illanviettopaikoissa kuten ravintoloissa ja ostoskeskuksissa. Myös joukkoliikenteessä esiintyy paljon rikollisuutta, ja siksi esimerkiksi Helsingin rautatieasema on yksi yleisesti vaaralliseksi tunnettu paikka, jossa ilmenee paljon rikollisuutta ja levottomuuksia.⁸⁴

Rikoskäyttäytymisriski on suurempi asuinalueilla, jotka ovat huono-osaisia verrattaessa hyväosaisiin asuinalueisiin. Tämä ei kuitenkaan johdu pelkästään asuinalueesta vaan syynä on valikoitumisefekti. Tämä tarkoittaa sitä, että rikosalttiit henkilöt päätyvät todennäköisemmin asumaan huono-osaisemmille alueille. Alue mitataan huono-osaiseksi, jos siellä asuu paljon

⁸¹ Haapasalo 2006, 131-132.

⁸² Haapasalo 2006, 134-135.

⁸³ Haapasalo 2006, 143-144.

⁸⁴ Kivivuori ym. 2018, 123-125.

matalatuloisia, työttömiä, matalasti koulutettuja tai vuokralla-asuvia henkilöitä. Huono osaisella alueella asuvan riski tulla epäillyksi rikoksesta voi olla jopa 30-kertainen.⁸⁵

Myös kriminologian apulaisprofessorin Antti Latvalan mukaan rikollisuuden taustalla on valikoitumista, eli rikollisuus ei selity vain asuinalueen vaikutuksella. Ihmisen valinnat johdattavat hänet tiettyihin ympäristöihin ja kaltaistensa seuraan. Latvalan mukaan yksilön riski rikollisuuteen on korkeampi huono-osaisella alueella asuessa, mutta riski pysyy myös lähes samana, vaikka hän muuttaisi toiselle alueelle tai alueen sosiaalinen koostumus muuttuisi. Asuinalueen vaikutus rikollisuuteen ei kuitenkaan ole kovin vahva Suomessa.⁸⁶

5.3 Päihteet

Vanhempien päihteidenkäytön lisäksi nuoren omalla päihteidenkäytöllä on vaikutusta rikoskäyttäytymiseen. Nuorten rikollisuuden ja alkoholikulutuksen yhteyttä on tutkittu eri artikkeleissa sekä nuorisorikollisuuskyselyillä. On havaittu, että alkoholilla ja rikoskäyttäytymisellä on yhteys. Varsinkin vahingontekoja ja väkivaltarikoksia nuoret tekevät juotuaan alkoholia. Toisaalta paljon juovat nuoret tekevät varkausrikoksensa kuitenkin selvinpäin.⁸⁷

Nuorten tekemiin rikoksiin liittyy usein alkoholin käyttö. Nuorena aloitettu rikollisuus johtaa todennäköisesti myös huumausainekokeiluihin ja huumeiden käyttöä rahoitetaan välittämällä huumeita. Huumeiden käytön aloittaminen johtaa myös helposti rikoskierteeseen.⁸⁸

Huumausainerikollisuus on poliisin mukaan kasvanut viime vuosina nuorten keskuudessa. Yleisin huume Suomessa on kannabis, joka altistaa masennus- ja ahdistushäiriöiden kehittymiselle. Varsinkin nuoruusiässä sen käyttö on erityisen haitallista terveydelle. Nuoret eivät usein ymmärrä seurausten vakavuutta kokeillessaan ja käyttäessään huumeita.⁸⁹

5.4 Sosiaalinen media

Nuoret käyttävät aktiivisesti sosiaalista mediaa ja mm. Snapchat, Instagram ja TikTok ovat palveluita, jotka ovat nyt nuorten suosiossa. Nuoret verkostoituvat esimerkiksi Snapchatin kautta ja sopivat rikosten tekemisestä. Snapchattia käytetään myös esimerkiksi katujengien välisiin viestittelyihin, joissa nokitellaan ja uhkaillaan toisiaan. Lisäksi pahoinpitelyitä kuvataan ja julkaistaan sosiaalisessa mediassa, jolloin nuoret saattavat ottaa mallia väkivallasta.⁹⁰

⁸⁵ Airaksinen 2021.

⁸⁶ Puttonen 2022.

⁸⁷ Kivivuori ym. 2018, 131.

⁸⁸ Kekkinen & Noponen 2008.

⁸⁹ Poliisi 2020.

⁹⁰ Ristmeri 2022.

Nuoret tekevät myös kauppoja esim. päihteistä Snapchat-palvelussa. Ylen uutisen mukaan Snapchatissa kaupataan vahvoja alkoholijuomia, tupakkaa, nuuskaa ja jopa huumeita. Päih- teiden myyjät ovat usein myös itse nuoria tai nuoria aikuisia. Kauppojen tekemisessä on kui- tenkin riskinä, että myyjä huijaa ostajaa ja vie vain rahat eikä ole aikeissakaan antaa myyn- nissä ollutta tuotetta. Nämä ryöstöt tulevat harvoin aikuisten ja poliisin tietoon, koska nuori on ollut laittomilla ostoksilla eikä asiasta uskalleta siksi kertoa. Aiemmin nuoren oli tunnet- tava joku, keneltä saa ostettua päihteitä, mutta nykyään sosiaalinen media helpottaa päihtei- den hankinnassa ja siksi se on yksi vaikuttava syy nuorten rikollisuuteen.⁹¹

5.5 Ystävät

Nuoruudessa aletaan viettää entistä enemmän aikaa ystävien kuin perheen kanssa, joten ystä- vien vaikutus toisiinsa on merkittävä. On todettu, että nuoret alkavat käyttäytyä ja ajatella samoin toistensa kanssa, kun he viettävät paljon aikaa yhdessä. Tästä syystä myös rikollisesti käyttäytyvän kaverin seurassa toinenkin kaveri alkaa käyttäytyä rikollisesti, eli seura tekee kaltaisekseen. Samankaltaiset ihmiset hakeutuvat myös toistensa seuraan eli molemmat hen- kilöt saattavat olla jo ennen ystävyttä rikoskäyttäytyjiä tai omata samoja luonteenpiirteitä kuten aggressiivisuutta.⁹²

Rikoksia tekevällä nuorella on todennäköisesti myös rikoksia tekeviä kavereita ja rikoksia teh- däänkin usein ryhmissä. On erittäin todennäköistä, että rikos on tehty ryhmässä mitä nuorem- masta rikosentekijästä on kyse. Nuorten rikollisuuteen liittyy vahvasti sosiaalisia motiiveja ja ryhmäkäyttäytymistä.⁹³ Luvussa 4.4 esiteltiin oppimisteoria ja ystävät liittyvät vahvasti tähän teoriaan, koska nuoret oppivat rikollisia käytöstapoja toisiltaan.

Tutkimusten mukaan nuoret liioittelevat omista rikoksistaan ystävilleen ja hakevat siten sosi- aalisen aseman vahvistamista. Liioittelun tavoitteena on tehdä vaikutus muihin nuoriin. Osa nuorista ihailee rikosentekijöitä ja siitä syystä omista rikoksista ylpeillään ja liioitellaan. Il- miö on liitetty evoluutiokriminologisessa tutkimuksessa seksuaalivalintaan. Esimerkiksi ajatel- laan, että ”pahat pojat” saavat helposti tyttöystäviä ja suosiota. Siksi rikoksiin saattaa koh- distua myönteisiä reaktioita.⁹⁴

Rikosten tekeminen saattaa olla joillekin nuorille vain ajanviettotapa yhdessä. Toiset nuoret viettävät aikaa ostoskeskuksissa, mutta toiset lisäävät siihen esimerkiksi näpistelyn,

⁹¹ Tolonen 2019.

⁹² Salmi 2006, 198.

⁹³ Salmi 2006, 199.

⁹⁴ Kivivuori ym. 2018, 250.

vahingonteot tai väkivallan. Jengiytyminen on vakava nuorten rikollisuuteen liittyvä sosiaalinen ilmiö, jota käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.⁹⁵

5.6 Jengirikollisuus

Poliisin mukaan väkivaltaiset yhteenotot ovat lisääntyneet pääkaupunkiseudulla ja tähän yhtenä syynä on jengirikollisuus. On arvioitu, että pääkaupunkiseudulla liikkuu noin kymmenen katujengiä, jotka muodostuvat noin sadasta parikymppisestä nuoresta, mutta mukana on myös alaikäisiä. Jengin jäsenet koostuvat Suomen kansalaisista, mutta monella on maahanmuuttajataustaa. Monet nuoret tai heidän vanhempansa ovat syntyneet Suomen ulkopuolella. Nuoria yhdistää mm. gangsta rap-musiikin ja roadman-ilmion ihailu sekä asuinkaupunginosa.⁹⁶ Roadman-kulttuuri on peräisin Iso-Britanniasta ja se kuvastaa nuorta väkivaltaista miestä, joka kuuluu katujengiin ja kantaa teräasetta mukanaan. Ilmiöön liittyy myös kalliisiin merkkivaatteisiin pukeutuminen. Katujengit ottavat mallia myös Ruotsista sekä Yhdysvalloista.⁹⁷

Helsingin käräjäoikeudessa on tänä vuonna ollut suuri katujengeihin liittyvä oikeudenkäynti, jossa on ollut kyse kahden jengin välisestä pitkään jatkuneesta väkivaltaisesta koston kierteestä. Koko jutussa on ollut yhteensä 15 syytettyä henkilöä. Käräjäoikeus antoi asiassa tuomion 31.5.2022 ja kahdelle henkilölle tuomittiin kovemmat tuomiot kuin muille. Toiselle tuomittiin kymmenen vuotta ja toiselle yhdeksän vuotta ehdotonta vankeutta. Tuomio ei kuitenkaan ole vielä lainvoimainen ja ainakin toinen tuomituista on jo ilmoittanut tyytymättömyyttä tuomioon eli hän aikoo valittaa hovioikeuteen. Lisäksi lopuille syytetyille tuomittiin alle kahden vuoden vankeustuomioita.⁹⁸

Aseman Lapset ry:n hankepäällikkö Heikki Turkka on sitä mieltä, että ulkomaalaistaustaisten nuorten rikollisuutta selittää se, että he eivät saa riittävästi tukea huoltajilta koulunkäyntiin tai vapaa-ajanviettoon. Huoltajien heikko kielitaito on myös yksi merkittävä syy. Lisäksi heille suunnattujen palveluiden pitäisi toimia paremmin ja nimenomaan palveluina, eikä paikkoina, joista täytyy anoa apua.⁹⁹

Uutisoinnin myötä on selvinnyt, että nuoret kantavat mukanaan teräaseita, joko omaksi turvaksi tai käyttääkseen asetta uhkailuun ryöstön yhteydessä. Uutishaastatteluiden perusteella rikoksenteijällä ei ole laillisia keinoja hankkia esim. kalliita merkkivaatteita, vaan hän

⁹⁵ Salmi 2006, 199.

⁹⁶ Kirsi 2021.

⁹⁷ Ristmeri 2022.

⁹⁸ Kirsi & Helpinen 2022.

⁹⁹ Kormilainen 2020.

päätyy varastamaan teräaseella uhaten.¹⁰⁰ Myös poliisit ovat kenttätyöskentelyssä havainneet teräaseiden yleistymisen nuorilla ja uskovat, että teräaseen käytön kynnyks madaltuu, kun teräase on jo valmiiksi mukana.¹⁰¹

Jengirikollisuus on alkanut huolestuttaa suomalaisia, koska lähellä naapurimaassamme Ruotsissa jengirikollisuus on vakava ongelma. Ruotsin poliisi ei ole pysäyttänyt rikollisia ajoissa, vaikka rikollisuuden kasvusta on ollut havaintoja jo pitkään. Jengit inspiroivat toisiaan, jonka seurauksena väkivalta lisää väkivaltaa entistä enemmän.¹⁰²

Ruotsissa ampumistapaukset ovat lähes päivittäisiä ja Ruotsi onkin ainut maa Euroopassa, jossa aseelliset kuolemat ovat kasvaneet merkittävästi 2000-luvulla. Aseita käytetään hyökkäämiseen sekä itsepuolustukseen. Aseen käyttö liittyy jengirikollisuuteen, laittomiin huume-kauppoihin tai poliisiin kohdistuvaan epäluottamukseen.¹⁰³

Ruotsin rangaistukset nuorille rikoksentekeijöille ovat olleet armollisia, jolloin rikollisjengit värväävät yhä nuorempia tekemään eri rikoksia ja jopa murhia. Ruotsissa alaikäisten rikoksentekeijöiden rangaistus on usein suljettu nuorisokoti, josta nuori pääsee kuitenkin helposti karkaamaan. Tämän takia Ruotsin hallitus on alkanut suunnitella kovempia rangaistuksia liittyen jengirikollisuuteen.¹⁰⁴

Maahanmuuton uskotaan olevan yhteydessä Ruotsin kasvaneeseen jengirikollisuuteen, koska maahanmuuttajien kotouttamisessa on epäonnistuttu. Ruotsin ongelmana pidetään myös sitä, että maahanmuuttajat on syrjäytetty omiin lähiöihinsä, eikä heillä välttämättä ole kosketusta perinteiseen ruotsalaiseen arkeen. Ruotsissa ongelmiin ei reagoida riittävän voimakkaasti ja ongelmia myös vähätellään. Sosiaalipalvelut ovat kangistuneet kaavoihinsa ja viranomaiset byrokraatiaan. Suomea kehoitetaan reagoimaan riittävän varhain jengiytymisen merkkeihin.¹⁰⁵

6 Tutkimus: 15-16-vuotiaiden nuorten tekemät rikokset vuonna 1995-2020

Suomen oikeuspoliittinen tutkimuslaitos perustettiin vuonna 1974 oikeusministeriön alaisuudessa, mutta 2015 vuoden alussa se siirtyi osaksi Helsingin yliopistoa ja muutti nimekseen Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.¹⁰⁶ Laki Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista (1139/2007) määrittää instituutin tehtäväksi harjoittaa riippumatonta kriminologista ja

¹⁰⁰ Kuokkanen 2020.

¹⁰¹ Kilpeläinen 2020.

¹⁰² Rigatelli 2021.

¹⁰³ Selin 2021.

¹⁰⁴ Rigatelli 2021.

¹⁰⁵ Rigatelli 2021.

¹⁰⁶ Tieteen termipankki 2022.

oikeuspoliittista tutkimusta seuraamalla ja analysoimalla rikollisuutta. Lisäksi saman lain mukaan se ylläpitää rikosten ja seuraamusten tutkimusrekisteriä sekä muita sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavia tutkimusrekistereitä.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti toteutti vuonna 2020 rikollisuuskyselyn, johon vastasi 5674 yhdeksännen luokan oppilasta 74 eri koulusta. Samaa kyselyä on toteutettu noin 3-4 vuoden välein vuodesta 1995 lähtien. Nuorten tyypillisimmät rikokset ovat varastaminen, vahingonteot, huumeet ja pahoinpitely, joten käydään läpi näiden rikoslajien kehityksen vuosien varrella.¹⁰⁷

Taulukko yksi on tukena hahmottamassa tutkimustuloksia. Kuvion luku kertoo prosentteissa nuorten määrän, jotka ovat tehneet kyseisen teon ainakin kerran kuluneen vuoden aikana. Tutkimus ei varsinaisesti ota kantaa rikollisuuden syihin, mutta se kertoo kuitenkin määrällistä tietoa siitä, millaisia muutoksia on tapahtunut vuosien varrella nuorten tekemissä rikoksissa.

Sarake1	1995	1996	1998	2001	2004	2008	2012	2016	2020
Varastaminen koulusta	30 %	27 %	21 %	19 %	17 %	15 %	20 %	11 %	13 %
Varastaminen kaupasta	15 %	19 %	15 %	12 %	10 %	10 %	10 %	5 %	6 %
Vahingonteot	26 %	21 %	18 %	15 %	15 %	16 %	25 %	11 %	9 %
Huumeet (marihuana/hasis)	4 %	7 %	7 %	9 %	8 %	6 %	9 %	6 %	7 %
Pahoinpitely	8 %	7 %	6 %	8 %	6 %	6 %	6 %	4 %	4 %

Taulukko 1: Rikollisuuskyselyn tulokset¹⁰⁸

Tutkimuksessa varastamisena huomioitiin kaupasta ja koulusta varastaminen. Tutkimuksesta ilmenee, että varastaminen laski selkeästi 1990-luvun lopussa ja on ollut sen jälkeen tasaisessa laskussa. Lisäksi vuosien 2012 ja 2016 välissä tapahtui selkeämpi lasku, mutta sen jälkeen muutosta ei tapahdu merkittävästi 2020-vuoteen verrattaessa. Vahingontekoihin lasketaan vahingonteot koulussa sekä koulun ulkopuolella. Vahingontekojen määrä oli merkittävässä laskussa vuoteen 2008 asti, kunnes vuoden 2012 tutkimustuloksissa se oli taas noussut. Vuoden 2012 ja 2016 välillä vahingontekojen määrä kuitenkin lähti taas laskuun eikä 2016 ja 2020 vuosien välillä tapahtunut enää suuria muutoksia.¹⁰⁹

Huumeiden kohdalla käsiteltiin nuorten marihuanan ja hasiksen käyttöä. Huumeiden käyttö kasvoi 2000-luvun alussa ja pysyi tasaisena kunnes 2012 vuonna tapahtui taas pieni nousu. Kuitenkin 2016 ja 2020 vuoden tuloksissa huumeiden käyttö oli taas laskussa. Pahoinpitelyjen

¹⁰⁷ Kaakinen & Näsi 2021, 188.

¹⁰⁸ Kaakinen & Näsi 2021, 189.

¹⁰⁹ Kaakinen & Näsi 2021, 190.

määrä on ollut lähes koko ajan tasaisesti laskeva vuosien 1995 ja 2020 välillä. Taulukosta voi havaita muutaman prosentin vaihteluita, mutta yleisesti pahoinpitelyjen määrä on laskenut. Kaakisen ja Näsin mukaan vuosittaisten pahoinpitelyiden tekomäärä on kasvanut rikosaktiivisten nuorien keskuudessa, vaikka pahoinpitelyiden yleisyys on laskenut.¹¹⁰ Tutkimuksessa havaittiin, että 15-16-vuotiaiden nuorten tekemät rikokset ovat laskeneet huomattavasti vuosituhatuuden alusta.

7 Nuorten rikoskierre ja rangaistukset

Rikoksesta seuraa rangaistus ja sen kovuuteen vaikuttaa rikoksen vakavuus. Rangaistukset eivät kuitenkaan kaikkien kohdalla auta rikoskierteestä poispääsyyn. Nuorten yleisiä rikosoikeudellisia seuraamuksia ovat sakko ja ehdollinen vankeus. Ehdottoman vankeusrangaistuksen käyttö on nuorten kohdalla harvinaista Suomessa, mutta mahdollinen erityisen painavasta syystä. Myös yhdyskuntapalvelua määrätään vähemmän, koska se rinnastuu moiteasteikolla ehdottomaan vankeuteen.¹¹¹ Rangaistukset saattavat aiheuttaa tai lisätä nuorten rikoskäyttäytymistä, jos ne ovat sellaisia, jotka heikentävät nuoren suhdetta sosiaalisiin instituutioihin kuten kouluun, töihin tai parisuhteeseen.¹¹²

Nuorisorangaistus on ollut käytössä koko Suomessa vuodesta 2005 lähtien ja se tarkoittaa erityistä rangaistusta alaikäisenä tehdystä rikoksesta. Nuorisorangaistus sijoittuu rangaistusasteella sakon ja ehdottoman vankeuden väliin ja sitä tulisi käyttää silloin kun ehdollinen vankeusrangaistus ei tunnu riittävän varoituksena. Nuorisorangaistusta tulisi määrätä varsinkin silloin kun tekijän elämäntilanteen ja aikaisempien rikosten perusteella arvioidaan, että rikoksen uusimisriski on korkea.¹¹³

Rangaistusten ja rikollisuuden historiaa tutkii historiallinen kriminologia ja se on todennut, että rikoksia tehdään pitkälti samoista syistä kuin jo 1800-luvulla, mutta rangaistukset ja ratkaisukeinot ovat muuttuneet. Historiassa taloudelliset syyt ja kasvuympäristö ovat olleet merkittäviä rikoksiin altistavia syitä, kuten myös nykypäivänä. Historia osoittaa myös sen, että rikollisuus lisääntyy kriisiaikoina ja Suomessa tämä on näkynyt esimerkiksi sotien aikana. Kriisien jälkeen rangaistuksia on kovennettu, mutta se ei ole auttanut rikollisuuden vähentämiseen. Ottamalla oppia historiasta pystytään parantamaan nykypäivän kriminaalipolitiikkaa.¹¹⁴

¹¹⁰ Kaakinen & Näsi 2021, 190.

¹¹¹ Harrikari 2010, 26.

¹¹² Kivivuori & Honkatukia 2006, 345.

¹¹³ Tapani & Tolvanen 2016, 172-173.

¹¹⁴ Kelola 2020.

Rikoskierteeseen on monia syitä, mutta esimerkiksi nuorten kohdalla syy voi olla se, että rikosten seurauksia ei ajatella. Nuorten tekemät rikokset eivät usein ole erityisen suunniteltuja. Rikoskierteen syynä on myös nuorten syrjäytyminen ja rasismi. Nuoret tekevät rikoksia myös, koska he haluavat tietyn maineen tai rahaa. Toisaalta edes raha ei aina ole kaikilla nuorilla motiivina rikoksiin, koska ryöstösaaliit saattavat jäädä hyvinkin pieniksi. Nuoret haluavat rikosten avulla päästä mukaan kaveriporukoihin ja hakea hyväksyntää.¹¹⁵

Vanhempien kontrollin puute on yhteydessä nuorten riskialttiisiin rutiineihin eli esimerkiksi oleskeluun julkisilla paikoilla, joissa ajaudutaan tekemään rikoksia toistuvasti. Vanhempien matala tulo- ja koulutustaso ovat myös rikosalttiuden taustatekijöitä. Taloudelliset vaikeudet vaikuttavat siihen, että vanhemmilla ei ole energiaa huolehtia lasten arjesta ja kontrollista. Varsinkin ulkomaalaistaustaisten nuorten osuus rikostilastoissa korostuu juuri edellä mainituista syistä. Lisäksi vanhempien heikko kielitaito vaikuttaa siihen, että viestintä koulunkanssa ei ole sujuvaa. Ulkomaalaistausta ei ole syy rikoksiin, mutta taustalla voi vaikuttaa rakenteelliset kokemukset yhteiskunnasta ja sen vaikutus syrjäytymiseen ja sen kautta rikollisuuteen.¹¹⁶

Toistuva rikoskäyttäytyminen johtuu laaja-alaisista ongelmista kuten päihteistä tai ongelmista koulussa ja kotona. Niin sanotut laitosnuoret, jotka tekevät rikoksia toistuvasti ovat vaarassa syrjäytyä ja leimautua pysyvästi. Nuorisoriikollisuuden ehkäisemiseksi on tärkeää tunnistaa rikollisuuden syyt ja kohdistaa toimet niihin nuorisoyoukkoihin, joihin rikokset kasautuvat. Rikoskierteen katkaiseminen on tärkeä tehdä jo nuorten kohdalla, ettei heidän rikollisuutensa jatku aikuisiällä ja yhteiskunta pystyy myös tällöin tekemään merkittäviä taloudellisia säästöjä.¹¹⁷

Nuorten ja varsinkin alaikäisten kohdalla sovittelu on todettu toimivaksi keinoksi kovien rangaistusten sijaan. Sovittelulla pystytään ehkäisemään uusintariikollisuutta, kun nuori saadaan ymmärtämään teon vakavuus ja seuraukset. Sovittelu on rinnakkainen prosessi rikosprosessin ohella. Nuorille suunnatut palvelut tulisi olla myös toimivia, jotta riskiryhmässä olevat ja syrjäytyneet nuoret pääsevät pitkäkestoisen avun ja tuen piiriin.¹¹⁸

8 Ylen selvitys nuorten rikoskierteen syistä

Yle julkaisi 13.2.2022 mielenkiintoisen jutun nettisivuillaan, jossa selvitettiin, mitkä syyt johtavat rikoskierteeseen. Jutussa haastateltiin 26-vuotiasta miestä nimeltä Roope Långström,

¹¹⁵ Kuokkanen 2021.

¹¹⁶ Kuokkanen 2021.

¹¹⁷ Kinnunen 2021, 92.

¹¹⁸ Tuovi 2022.

joka kertoo kokemuksistaan nuorena rikosten tekijänä. Hänen rikosrekisterinsä on yksi Suomen pisimpiä, sillä alle 25-vuotiaana hänet oli haastettu oikeuteen jo yli sata kertaa. Sinä vuonna, kun Långström täytti 20 vuotta, hänen rikoksiensa teko lähti käsistä ja hänet kutsuttiin käräjille 33 kertaa. Långströmin tekemät rikokset ovat olleet mm. näpistyksiä, rattijuopumuksia ja petoksia.¹¹⁹

Jutussa on haastateltu Långströmin lisäksi myös asiantuntijoita, joista yksi on psykiatrisen vankisairaalan asiantuntijalääkäri Hannu Lauerma. Lauerman mukaan monella rikoskierteessä olevalla henkilöllä on oppimishäiriöitä tai ADHD ja puolet heistä ovat myös huonoja lukijoita. Näistä syistä elämänhallinta on vaikeaa ja heillä on myös päihdehäiriöitä. Lauerma sanoo myös, että uusintarikollisilla on tyypillistä ihannoita rikollisen elämäntapaa.¹²⁰

Pia Puolakka on vankilapsykologi ja hän kertoo, että rikoskierteessä oleva henkilö ei välttämättä osaa hankkia itselleen rahaa muuten kuin rikosten avulla. Taustalla saattaa olla sosioekonomisia ja psykologisia vaikeuksia. Tästä elävä esimerkki on Långström, jonka mukaan tilaisuus on tehnyt hänestä monesti varkaan, jos on tullut mahdollisuus hankkia helppoa rahaa. Rikollisuuden myötä hän on pystynyt pitämään yllä hohdokkaampaa elämäntapaa ja kertoo tykkävänsä siitä, että ihmiset näkevät hänen omistavan hyvää tavaraa, joten se motivoi tekemään rikoksia.¹²¹

Rikos- ja prosessioikeuden professori Matti Tolvasen mukaan rikoskierteessä olevien nuorten kohdalla ei välttämättä toimi samat keinot kuin aikuisilla rikollisilla. Nuorten rikoskierteeseen puututaan liian myöhään ja esimerkiksi yhdyskuntapalvelu ei toimi nuoriin. Vankila voisi auttaa rikoskierteen katkaisemiseen, jos jälkihuolto olisi parempaa. Jutussa haastateltu Långström myös kertoi, ettei hän itse suorittanut yhdyskuntapalvelua, mikä hänelle tuomittiin 21-vuotiaana.¹²²

9 Koronan vaikutus nuorisoriikollisuuteen

Koronaviruspandemia on ajankohtainen aihe, jonka uskotaan vaikuttaneen nuorisoriikollisuuteen. Koronan aikana on uutisoitu paljon siitä, että nuorten keskuudessa on yleistä kantaa mukana teräaseita ja niitä käytetään apuvälineenä ryöstöissä. Lisäksi koronan aikana on tapahtunut vakavia väkivallantekoja kuten esimerkiksi 2020 joulukuussa tapahtunut Koskelan murha, jossa kolme nuorta tappoi ikätoverinsa. Koronan vaikutuksista nuorisoriikollisuuteen ei vielä pystytä osoittamaan varsinaisia tutkimustuloksia, mutta kaikki selvitykset ja

¹¹⁹ Hämäläinen 2022.

¹²⁰ Hämäläinen 2022.

¹²¹ Hämäläinen 2022.

¹²² Hämäläinen 2022.

haastattelut ovat suuntaa antavia. Tämän takia opinnäytetyössä lähteenä käytetään myös muutamia iltapäivälehtiä, jotka ovat lähteinä usein tulkinnanvaraisia, mutta on tässä tilanteessa arvioitu riittävän luotettavaksi.

Nuorten rikollisuus on yleisesti ollut laskussa, mutta kuitenkin eniten rikoksia tekevät nuoret tekevät entistä enemmän rikoksia. Nuorten rikollisuuden vähenemiseen on vaikuttanut erityisesti nuorten alkoholin käytön väheneminen. Lisäksi siihen vaikuttaa arkirutiinien muutokset ja vanhempien lisääntynyt tuki. Koronan vaikutuksista nuorisoväkivaltaan ei vielä ole varmaa näyttöä, mutta rajoitukset ovat kuitenkin vaikuttaneet nuorten rikolliseen käyttäytymiseen. Rikosaktiivisilla nuorilla on ollut enemmän aikaa viettää aikaa toistensa kanssa koulujen sulkeutumisen myötä ja tämä on voinut johtaa rikollisiin tekoihin.¹²³

Iltalehden tekemässä haastattelussa nuoret kertovat, että etenkin Helsingin keskustassa nuorisoväkivalta jengien välillä on kasvanut koronan aikana. Väkivalta saattaa kohdistua myös täysin satunnaiseen henkilöön, jos hänellä sattuu olemaan hyviä merkkivaatteita, jotka halutaan ryöstää ja myydä eteenpäin. Tästä päätellen motiivina on raha. Iltalehden jutussa kerrotaan, että törkeiden ryöstöjen kohdalla on tapahtunut suuri tilastonousu. Poliisin mukaan monet nuoret käyttäytyvät hyvin, mutta ne rikokset mitä tehdään ovat vakavampia kuin aikaisemmin.¹²⁴

Toisessa Iltalehden jutussa on haastateltu nuoria sekä kahta nuorisotyöntekijää. Nuorisotyöntekijät Leppäniemi ja Abdi ovat sitä mieltä, että nuoret ovat voineet huonosti koronan aikana ja koronarajoitusten vaikutukset ovat olleet pahemmat nuorille kuin aikuisille, koska koulut on jouduttu sulkemaan ja turvalliset aikuiset ovat haihtuneet pois nuorten ympäriltä. Leppäniemi sanoo, että erityisesti rikollisesti oireilevat nuoret tulisi ottaa huomioon, mutta ei osaa sanoa millä keinoin.¹²⁵

Yksi haastateltu nuori kertoo, että nuoret tekevät rikoksia, koska luulevat etteivät joudu vastuuseen niistä, eivätkä joudu esimerkiksi vankilaan. Nuori kertoo myös, että monet nuoret kantavat nykyään mukanaan puukkoja varautuakseen vaarallisia tilanteita varten ja kertoi, että hänen oma syynsä kantaa puukkoa oli muille esittäminen.¹²⁶

Poliisin mukaan koronan vaikutuksista rikollisuuteen voidaan esittää vain arvauksia tässä vaiheessa, ennen kuin asiaa on analysoitu ja tutkittu tarkemmin. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että pandemialla on vaikutuksia varsinkin niihin nuoriin, kenellä ei ole aikaisemminkaan mennyt kovin hyvin. Koronan aikana sosiaalinen kontrolli on heikentynyt, joka on johtanut nuorten

¹²³ Vauhkonen 2021.

¹²⁴ Halonen 2021.

¹²⁵ Koski 2021.

¹²⁶ Koski 2021.

ajanviettoon julkisilla paikoilla ja rikosten tekoon. Lisäksi nuorten huumeiden käyttö on kasvanut ja huumeisiin asennoidutaan myös myönteisemmin nuorten keskuudessa.¹²⁷

10 Yhteenveto

Opinnäytetyö on oikeuspoliittinen tutkimus, jonka lähestymistapa on kriminologinen. Tavoitteena oli tutkia rikollisuuteen vaikuttavia taustatekijöitä ja täsmentää tutkimus Suomessa ilmenevään nuorisorikollisuuteen. Kriminologia on tieteenala, joka tutkii rikollisuutta ja sen teorioita rikollisuuden syistä ovat itsekontrolliteoria, sosiaalisen kontrollin teoria, paineteoria, oppimisteoria, leimaamisteoria, biososiaalinen kriminologia ja rutiinitoimintojen teoria.

Itsekontrolliteorian mukaan rikoksen taustalla on ihmisen heikko itsekontrolli. Heikko itsekontrolli voi johtaa esimerkiksi liialliseen päihteiden käyttöön, joka on todettu yhdeksi rikosalttiuden aiheuttajaksi. Alhaiselle itsekontrollille on tyypillistä helppouden tavoittelu, joten esimerkiksi rikos voi tuntua helpommalta tavalta hankkia rahaa, kuin laillisten töiden teko.

Sosiaalisen kontrollin teorian mukaan ihminen tekee rikoksia jos ei olisi sosiaalista kontrollia. Virallista kontrollia on esimerkiksi poliisin valvonta ja epävirallista kontrollia puolestaan vanhempien valvonta kotona. Paineteoria selittää rikollisuuden syyksi ihmisen heikon sosiaalisen aseman, joka voi johtua esimerkiksi köyhyydestä tai kielteisistä elämäkokemuksista. Ihmisellä on tällöin paineita toteuttaa yhteiskunnan asettamat tavoitteet ja turhautuminen johtaa rikokseen.

Oppimisteorian mukaan ihminen oppii rikoskäyttäytymistä esimerkiksi ystäviltä tai perheeltä eli ollessaan vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Lisäksi ihminen voi oppia rikosten tekotapoja ja muita vinkkejä mediasta tai internetistä. Jotkut tutkijat ovat eri mieltä oppimisteorian kanssa ja uskovat, että kyse on enemminkin valikoitumisesta eli siitä, että rikosalttiit henkilöt haketaan samankaltaisten ihmisten seuraan.

Leimaamisteoria selittää rikollisuuden johtuvan toisten ihmisten leimaamisesta eli ennakkoluulojen asettamisesta. Kun ihminen leimataan rikollisen identiteettiin, hän ei osaa irtautua rikollisesta elämäntavasta. Lisäksi leimaamisvaikutus voi tapahtua sosiaalisen torjunnan kautta eli kun yksilö eristetään yhteisöistä, kuten koulusta tai töistä. Esimerkiksi torjuntaa voi aiheuttaa se, että vankilassa olleen rikollisen on vaikea työllistyä vapautumisensa jälkeen.

Biologisten tekijöiden vaikutusta rikollisuuteen tutkii biososiaalinen kriminologia. On todettu, että biologiset tekijät voivat vaikuttaa ihmisen rikosalttiuteen, kuten sukupuoli, hidas

¹²⁷ Kilpeläinen 2020.

lepopulssi ja älykkyys. Rikollisten vanhempien lapsilla on suuri todennäköisyys rikosalttiuteen, koska vanhemmat kasvattavat lapsensa samoin kuin heidät on itse kasvatettu. Rutiinitoimintojen teoria selittää rikoksen tapahtumisen sillä, että motivoitunut rikosentekijä kohtaa sopivan uhrin valvomattomassa paikassa. Tämä teoria ei selitä rikoksen varsinaista motiivia, vaan miksi rikos tapahtuu.

Nuoren rikollisuuteen vaikuttaa erityisesti perhe (geenit), ystävät, päihteet sekä asuin- ja ajanviettopaikka. Nuoret haluavat tulla sosiaalisesti hyväksytyiksi ja se johtaa monia nuoria rikolliselle polulle. Lisäksi jengirikollisuus on ajankohtainen ilmiö, joka on lisännyt väkivaltaisuuksia ja huolestuttaa monia varsinkin pääkaupunkiseudulla. Nuoret kantavat nykyään mukanaan teräaseita, joko puolustautuakseen tai käyttääkseen niitä uhkailussa.

Nuorisirikollisuus on yleisesti ottaen ollut viime vuosina määrällisesti laskussa, mutta rikokset kasaantuvat pienelle joukolla nuoria, jotka syyllistyvät vakaviinkin rikoksiin. Koronapandemian vaikutusta tähän on myös pohdittu, mutta aiheesta löytyy vielä vain vähän luotettavia tutkimuksia. Kuitenkin uskotaan, että koronan aiheuttamat koulujen ja harrastusten sulut ovat lisänneet jo valmiiksi huonosti voivien nuorten pahoinvointia ja se on näkynyt rikollisuutena. Lisäksi historia on osoittanut, että rikollisuus lisääntyy usein kriisien myötä, joten sen perusteella koronallakin voisi olla vaikutusta rikollisuuteen.

Yleisimmät nuorten rikosoikeudelliset rangaistukset ovat sakko tai ehdollinen vankeusrangaistus. Ehdotonta vankeusrangaistusta määrätään vain hyvin painavasta syystä. Nuorten ja varsinkin alaikäisten kohdalla pyritään suosimaan sovittelun mahdollisuutta, koska se on todettu heille tehokkaammaksi ratkaisuksi kuin kovat vankeusrangaistukset. Ihmisen rikoskierre on pyrittävä katkaisemaan jo nuorena, jotta rikollisuus ei jatku aikuisiälle. Rikosten ehkäisyyn auttaa sen aiheuttamien syiden tunnistaminen sekä rikoksia ennaltaehkäisevät toimenpiteet.

11 Johtopäätökset

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että nuorisirikollisuuden taustalla vaikuttaa monet asiat, eikä voida nimetä vain yhtä syytä rikollisuuteen. Merkittävimpiä taustatekijöitä ovat kuitenkin perhe, ystävät, nuoren ajanvietto- ja asuinpaikka, päihteet ja sosiaalinen media. Lisäksi jengirikollisuus on ajankohtainen ja huolestuttava ilmiö, joka on lisännyt rikollisuutta ainakin pääkaupunkiseudulla.

Varsinkin perheen ja ystävien vaikutus nuoreen on merkittävä johtopäätös. Perhe vaikuttaa nuoren geeneihin sekä kasvuympäristöön. Ystäviltä puolestaan haetaan hyväksyntää ja sen saavuttamiseksi nuoret ajautuvat jopa rikkomaan lakia. Lisäksi rikosten tekeminen on joillekin nuorille vain tapa viettää vapaa-aikaa yhdessä ja nuoret tekevätkin rikoksia enemmän porukoissa kuin yksin. Myönteiset asenteet rikollisuuteen sekä konkreettiset tekotavat opitaan

todennäköisesti läheisiltä ihmisiltä eli perheeltä tai ystäviltä. Lisäksi rikollisuutta opitaan sosiaalisesta mediasta.

Johtopäätöksenä voidaan myös todeta, että koronan uskotaan vaikuttaneen nuorten rikoskäyttäytymiseen. Rikosaktiivisilla nuorilla on ollut enemmän aikaa viettää aikaa toistensa kanssa koulujen ja harrastusten sulkeutumisen myötä ja tämä on saattanut johtaa ajan viettoon rikollisuuden parissa. On myös todettu, että varsinkin jo ennen koronaa huonosti voineet nuoret voivat nyt entistä huonommin ja se näkyy vakavina rikoksina.

Nuorten rikoskierte on pyrittävä katkaisemaan mahdollisimman varhain, ettei rikollisuus jatku aikuisiällä. Rikoskierteen syitä ovat esimerkiksi vanhempien kontrollin puute ja se, ettei nuoret ajattele tekojen seurauksia. Lisäksi päihteiden käyttö johtaa rikoskierteeseen sekä se, ettei rahaa osata hankkia laillisin keinoin.

Vankeusrangaistusten riskinä on se, että yksilön suhde sosiaalisiin instituutioihin katkeaa ja sen seurauksena rikoskierte jatkuu ja rikokset lisääntyvät entisestään. Rikoskierteen katkaisemiseksi on tunnistettava rikollisuuden syyt ja reagoitava niihin. Lopuksi johtopäätöksenä voidaan vielä todeta, että rikosten ehkäisemiseksi nuorille suunnatut palvelut tulisi olla kunnossa ja apua ongelmiin helposti saatavilla.

Lähteet

Kirjallisuus ja artikkelit

Criminology 2018. Understanding Criminology Theories. Viitattu 24.4.2022.

<https://www.criminology.com/understanding-criminology-theories/>

Elonheimo, H. 2010. Nuorisirikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/59505/AnnalesC299Elonheimo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki: Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf

Honkatukia, P. & Kivivuori, J. Haapasalo, J. Harrikari, T. Jokela, M. Kuula, T. Lehti, M. Marttunen, M. Nyqvist, L. Pitts, J. Pösö, T. Salmi, V. & Savolainen, J. 2006. Nuorisirikollisuus - Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki.

Kivivuori, J. 2013. Rikollisuuden syyt. Hansaprint, Vantaa. 2. painos.

Kivivuori, J. Aaltonen, M. Danielsson, P. Näsi, M. & Suonpää, K. 2018. Kriminologia - rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Gaudeamus. 2. painos.

Laine, M. 2007. Kriminologia ja rankaisun sosiologia.

Laitinen, A. & Aromaa, K. 2005. Rikollisuus ja kriminologia. Tampere: Vastapaino.

Nickerson, C. 2022. Simply Psychology. Routine Activities Theory. Viitattu 24.4.2022. <https://www.simplypsychology.org/routine-activities-theory.html>

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2016. Rikosoikeus - Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. E-kirja.

Muut lähteet

Airaksinen 2021. Huono-osaisilla alueilla asuvilla kohonnut riski tulla epäillyksi rikoksesta. Viitattu 26.4.2022. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/huono-osaisilla-alueilla-asuvilla-kohonnut-riski-tulla-epailyksi-rikoksesta?publisherId=3747&releaseId=69906178>

Danielsson, P. Fagerlund, M. Kaakinen, M. Koltola, I. Malin, T. Näsi, M. Suonpää, K. Sutela, M. 2021. Rikollisuustilanne 2020. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/337259/Katsauksia_49_Rikollisuustilanne_2020_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Halonen, A. 2021. Nuorisirikollisuus: Viime vuosi oli verisin 10 vuoteen ja trendi jatkuu - IL julkaisee uudet rikostilastot. Iltalehti.fi. Viitattu 7.4.2022. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/18f884ff-e448-4a32-805b-461fb35fb1b1>

Harrikari T. 2010. Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 2.5.2022. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/6AqM9D2N4/RISE_2_10_Ehdollisesti_rangaistujen_nuorten_valvonta.pdf

Hämäläinen, V. 2022. YLE. Helppoa rahaa. Viitattu 22.3.2022. https://yle.fi/uutiset/3-12270924?utm_source=facebook&utm_campaign=yleuutiset&utm_medium=social&fbclid=IwAR3y7PREftY_sPRwu7-rAEIWA9FguOG7GyuvM-UFmNoKy2WmVJ-Z2j7mdh8

Kekki, T, Noponen, T. 2008. Huumeet ja rikollisuuden kasautuminen taparikollisuudessa. <https://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2008/1/huumeetj.pdf>

Kelola, K. 2020. Vähentävätkö ankarat rangaistukset rikollisuutta? Tutkimus auttaa selvittämään. Viitattu 5.5.2022. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/talous/vahentavatko-ankarat-rangaistukset-rikollisuutta-tutkimus-auttaa-selvittamaan>

Kilpeläinen, T. 2020. Vielä nuorisirikollisuudesta. poliisi.fi. Viitattu 27.4.2022. <https://poliisi.fi/blogi/-/blogs/viela-nuorisirikollisuudesta>

Kinnunen, A. 2021. Nuorten kokonaisrikollisuuden ehkäisy oikeusministeriössä. Viitattu 5.5.2022. <https://kriminologia.journal.fi/article/view/109022>

Kirsi, K. Helpinen, V. 2022. Katujengin johtohahmoina pidetyille räppäreille kovat tuomiot: milan Jaffille kymmenen vuotta vankeutta, Cavallinille yhdeksän. Yle.fi. Viitattu 3.6.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12468169>

Kirsi, K. 2021. Parikymppisten miesten katujengien toiminta kovenee pääkaupunkiseudulla- Poliisi: Useita ampumistapauksia, joista vaaraa myös sivullisille. Yle.fi. Viitattu 17.4.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12140805>

Kuokkanen, K. 2020. Helsingin keskustassa liikkuu nyt joukoissa yli sata mahdollisesti vaarallista nuorta - Asiantuntijoiden mukaan taustalla on uusi maahanmuuttoon liittyvä ilmiö. hs.fi. Viitattu 18.4.2022. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000007609651.html>

Kuokkanen, K. 2021. 17-vuotiaan rikoskierre. hs.fi. Viitattu 21.4.2022. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000007938734.html>

Koski, S. 2021. ”Ihan milloin vaan voi käydä mitä vain”-helsinkiläisnuoret puhuvat nyt avoimesti puukoista. Iltalehti.fi. Viitattu 7.4.2022. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/e20da2be-e01c-4eb3-a6d2-72b7233e3e76>

Kormilainen, M. 2020. Asiantuntija näkee monia syitä nuorten lisääntyneelle väkivallalle - ei tukea koulunkäyntiin tai vapaa-aikaan: ”Paljon asioita mitä kotouttamisessa pitäisi huomioida”. Mtv-uutiset.fi. Viitattu 17.4.2022. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/asiantuntija-nakee-monia-syita-nuorten-lisaantyneelle-vakivallalle-ei-tukea-koulunkayntiin-tai-vapaa-ai-kaan-paljon-asioita-mita-kotouttamisessa-tulisi-huomioida/7979800#gs.xnlu8g>

Latvala, A. 2020. Syyt seuraukset ja yksilötason tekijät kriminologisessa tutkimuksessa. Kriminologia.fi. Viitattu 21.4.2022. <https://www.kriminologia.fi/2020/03/27/syyt-seuraukset-ja-yksilotason-tekijat-kriminologisessa-tutkimuksessa/>

Oikeusministeriö 2022. Rikosoikeus. Viitattu 22.3.2022. <https://oikeusministerio.fi/rikosoikeus>

Poliisi 2020. Poliisi on huolestunut lasten ja nuorten huumeiden käytön kasvusta. Viitattu 26.4.2022. <https://poliisi.fi/-/poliisi-on-huolestunut-lasten-ja-nuorten-huumeiden-kayton-kasvusta>

Puttonen, M. 2022. Rikollisuus ei selity ilman geenejä. Helsingin sanomat. Viitattu 3.5.2022. <https://www.hs.fi/tiede/art-2000008573922.html>

Rigatelli, S. 2021. Ruotsista tuli Murhien ja kranaatti-iskujen keskus, ja näitä virheitä Suomen pitäisi välttää - ruotsalaisekspertti: ”Me olimme naiiveja”. Viitattu 4.5.2022.

<https://yle.fi/uutiset/3-12171659>

Rikoksentorjunta.fi 2022. Teorioita rikollisuuden syistä. Viitattu 22.3.2022. <https://rikoksentorjunta.fi/teorioita-rikollisuuden-syista>

Ristmeri, A. 2022. Kahnausta kaduilla. yle.fi. Viitattu 21.4.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12280722>

Selin, K. 2021. Gun homicide has increased in Sweden but not in the rest of Europe. Viitattu 4.5.2022. <https://bra.se/bra-in-english/home/news-from-bra/archive/news/2021-05-26-gun-homicide-has-increased-in-sweden-but-not-in-the-rest-of-europe.html>

Sundqvist, J. 2019. Tilda Laaksonen, 25, ja Minna Kavilo, 22, innostuvat oikeista murhista ja kertovat niistä kymmenille tuhansille kuulijoille - Nyt he kertovat, mikä tosielämän rikoksissa kiehtoo. Viitattu 16.5.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-11101137>

University of Glasgow 2022. Theories and causes of crime. Viitattu 24.4.2022.

<http://www.sccjr.ac.uk/wp-content/uploads/2016/02/SCCJR-Causes-of-Crime.pdf>

Tieteen termipankki 2022. Oikeuspoliittinen tutkimus 2022. Viitattu 22.4.2022. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:oikeuspoliittinen_tutkimus

Tieteen termipankki 2022. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 2022. Viitattu 22.4.2022.

https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:Oikeuspoliittinen_tutkimuslaitos

Tieteen termipankki 2015. Sosiaalinen kontrolli. Viitattu 22.3.2022 https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:sosiaalinen_kontrolli

Tolonen, A. 2019. Snapchatissa myydään viinaa ja nuuskaa, ostajina jopa 11-vuotiaita - ”Uskomatonta, että aikuiset eivät tiedä tästä”. yle.fi. Viitattu 21.4.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-11037650>

Tuovi - sisäisen turvallisuuden portaali 2022. Nuorten rikollisuuden vähentäminen. Viitattu 5.5.2022. <https://sisaineturvallisuus.fi/nuorten-rikollisuuden-vahentaminen>

Vauhkonen, T. 2021. Koronarajoitusten vaikutukset nuoriin. libera.fi. Viitattu 7.4.2022. <https://www.libera.fi/2021/08/05/koronarajoitusten-vaikutukset-nuoriin/>

Kuviot

Kuvio 1: Nuorisirikollisuuteen vaikuttavat tekijät.....	20
---	----

Taulukot

Taulukko 1: Rikollisuuskyselyn tulokset	27
---	----